

DOO „VODOVOD I KANALIZACIJA”

BUDVA

Žiro račun: 510-8068-86
505-150-09
535-5548-22
530-12928-29
520-3344-34
560-1088-55

Crnogorska komercijalna Banka
Atlas Mont Banka
Prva Banka
NLB Montenegro Banka
Hipotekarna Banka
Capital Bank

PIB: 02005573
PDV: 81/31-00528-9

Trg Sunca 1, Budva, Tel: 033/403-304, fax: 033/452-772, finansijski sektor: 033/452-991, tehnički sektor: 033/403-484

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU

D.O.O. VODOVOD I KANALIZACIJA BUDVA

ZA PERIOD 01.01.-31.12.2018.GODINE

SADRŽAJ

Opšti podaci o preduzeću	2
Uvodna razmatranja	5
1. Izvještaj o zahvaćenju/nabavljenoj i fakturiranoj količini vode.....	6
2. Izvještaj o radu Sektora prodaje.....	9
2.1. Služba za očitavanje i kontrolu – odjeljenje inkasanata.....	9
2.2. Služba obračuna i naplate – odjeljenje za fakturisanje i odjeljenje za naplatu	10
2.3. Služba obračuna i naplate – odjeljenje za reklamacije.....	12
2.4. Služba za očitavanje i kontrolu – odjeljenje za kontrolu mreže.....	12
3. Izvještaj o radu Tehničkog sektora	13
3.1. Odjeljenje održavanja vodovodne mreže (održavanje i izgradnja)	13
3.2. Odjeljenje održavanja kanalizacione mreže.....	14
3.3. Služba unutrašnje zaštite	15
3.4. Odjeljenje crpnih postrojenja i hidroforskih stanica.....	15
3.5. Odjeljenje kontrole i zamjene vodomjera	16
3.6. Odjeljenje baždarnice i servisa vodomjera.....	16
3.7. Odjeljenje mehaničke radionice i servisa.....	16
4. Izvještaj o radu Sektora za organizaciju, planiranje i razvoj.....	18
4.1. Služba za planiranje i projektovanje.....	18
4.2. Služba za detekciju gubitaka u vodovodnom sistemu i kontrolu kvaliteta	20
4.3. Služba za organizaciju, razvoj i informacione tehnologije (IT)	20
4.4. Izvještaj o prekograničnoj saradnji.....	20
4.5. Izvještaj samostalnog referenta za unapređenje sistema kvaliteta.....	21
4.6. Izvještaj tehnologa	22
5. Izvještaj o radu Sektora za pravne i opšte poslove	24
6. Izvještaj o radu Službe unutrašnje revizije	26
7. Izvještaj o radu Sektora za nabavku	28
7.1. Služba javnih nabavki	28
7.2. Nabavna služba	28
8. Izvještaj o poslovanju	29
8.1. Radna snaga.....	29
8.2. Analiza finansijskih iskaza.....	31
8.2.1. Analiza bilansa stanja.....	31
8.2.2. Analiza bilansa uspjeha	35
8.2.3. Analiza izvještaja o tokovima gotovine.....	39
8.2.4. Analiza iskaza o promjenama na kapitalu.....	40
8.3. Pokazatelji poslovanja.....	42
8.3.1. Pokazatelji likvidnosti.....	42
8.3.2. Pokazatelji zaduženosti.....	43
8.3.3. Pokazatelji aktivnosti.....	44
8.3.4. Ekonomski pokazatelji	45
8.3.5. Finansijski pokazatelji	47
Zaključak	48

Opšti podaci o preduzeću

Naziv:	<i>Društvo sa ograničenom odgovornošću „Vodovod i kanalizacija Budva“</i>	
Skraćeni naziv:	<i>Vodovod doo Budva</i>	
Sjedište:	<i>Trg Sunca 1 85310 Budva</i>	
Telefon:	<i>+382 (0) 33 403 304 – upravna zgrada +382 (0) 33 403 484 – tehnički sektor</i>	
Fax:	<i>+382 (0) 33 452 772</i>	
Web:	<i>www.vodovodbudva.me</i>	
e-mail:	<i>vodovod@t-com.me</i>	
Poreski identifikacioni broj:	<i>02005573</i>	
PDV broj:	<i>81/31-00528-9</i>	
Osnovna djelatnost Društva:	<i>36.00 – sakupljanje, prečišćavanje i distribucija vode 37.00 – uklanjanje otpadnih voda</i>	
Osnivač:	<i>SO Budva</i>	
Izvršni direktor:	<i>Jasna Dokić</i>	
Odbor direktora:	<i>Predsjednik:</i>	<i>Slavica Maslovar</i>
	<i>Član:</i>	<i>Ljubiša Košević</i>
	<i>Član:</i>	<i>Nemanja Malovrazić</i>
	<i>Član:</i>	<i>Marija Vujović</i>
Broj zaposlenih	<i>Član:</i>	<i>Petar Dobrljanin</i>
	<i>243 – prosječan broj zaposlenih u 2019.god.</i>	

Društvo ograničene odgovornosti „Vodovod i kanalizacija“ Budva, u daljem tekstu Društvo, osnovano je od strane lokalne samouprave kao jednočlano privredno društvo i obavlja infrastrukturnu djelatnost od opšteg interesa. Osnovna djelatnost Društva je sakupljanje, nabavka, prečišćavanje i distribucija vode, kao i odvajanje, distribucija i prečišćavanje otpadnih voda, pa samim tim Društvo obavlja poslove koje primarno služe za zadovoljavanje osnovnih potreba stanovništva Opštine Budva. Osim osnovnih djelatnosti Društvo se bavi i opravkom metalnih proizvoda; popravkom mašina i elektronske i optičke opreme; izgradnjom cjevovoda; postavljanjem vodovodnih i kanalizacionih sistema; arhitektonskom i inženjerskom djelatnosti.

Poslovanje Društva je zasnovano na primjeni zakonskih i podzakonskih propisa koji se odnose na upravljanje vodama, definišu rad Društva koje se bavi komunalnim djelatnostima, obezbjeđuju održivi razvoj i racionalno korišćenje resursa, kao i svih drugih propisa koje obezbjeđuju stabilnost poslovanja Društva.

Saglasno važećim propisima Društvom upravlja Odbor direktora imenovan od strane Osnivača, čiji je zadatak da omogući i obezbijedi razvoj Društva. Odbor direktora, uz saglasnost Osnivača, imenuje Izvršnog direktora, koji zastupa i predstavlja Društvo, organizuje i vodi poslovanje Društva, sprovodi poslovnu politiku Društva i izvršava Odluke Odbora direktora. Društvo svoje aktivnosti sprovodi posredstvom sledećih sektora i službi u skladu sa zakonskim i drugim propisima:

➤ Sektor za organizaciju, planiranje i razvoj obavlja poslove praćenja i unapređenja urbanističkog planiranja, sistema kvaliteta, planiranja, istraživanja i unapređenje projekata kratkoročnog i dugoročnog razvoja; kontrole i praćenja kvaliteta vode; unapređenje informacionih tehnologija i sve druge poslove iz ove oblasti.

➤ Sektor za tehničke poslove vrši poslove sakupljanja, prečišćavanja i distribucije pitke vode; upravljanja otpadnim vodama; kontrole, održavanja i izgradnje vodovodne i kanalizacione infrastrukture, tehničke ispravnosti mjernih instrumenata, kao i druge poslove iz ove oblasti.

➤ Sektor prodaje obavlja poslove fakturisanja usluga, naplate potraživanja, očitavanja vodomjera, korekcije stanja i potraživanja, kao i druge poslove iz ove oblasti.

➤ Sektor nabavke obavlja poslove na sprovođenju postupaka javnih nabavki, vršenju poslova nabavki i magacinskog poslovanja, kao i drugih poslova iz ove oblasti.

➤ Sektor za finansijske poslove obavlja sve poslove vezane za finansijsko poslovanje u skladu sa Zakonom o računovodstvu, Zakonom o reviziji, Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), kao i druge poslove iz ove oblasti.

➤ Sektor za opšte i pravne poslove obavlja poslove zastupanja Društva pred sudom i drugim državnim organima i trećim licima; poslove zaštite na radu; prati zakonitost rada Društva; izrađuje normativne akte, ugovore i druge pravne akte; planove za obuku i usavršavanje zaposlenih, kao i druge poslove iz ove oblasti.

➤ Služba unutrašnje revizije vrši poslove organizovanja i obavljanja unutrašnje revizije, procjenu adekvatnosti sistema upravljanja i kontrole, kao i druge poslove iz ove oblasti.

Kako bi se poslovanje Društva podiglo na veći nivo, već neko vrijeme se radilo na dobijanju i verifikovanju sertifikata pojedinih međunarodno priznatih standarda poslovanja. Društvo posjeduje sertifikate sledećih standarda Integrisanog Sistema Menadžmenta - IMS:

- ISO 9001:2015 – sistem upravljanja kvalitetom – je standard koji zahtjeva da sistem upravljanja kvalitetom poslovanja Društva bude u skladu da međunarodno priznatim normama.

- ISO 14001:2015 – sistem menadžmenta životnom sredinom – je standard koji definiše zahtjeve za upravljanje zaštitom životne sredine.

- ISO 27001:2013 – sistem menadžmenta bezbjednosti informacija – koji se odnosi na zaštitu od mogućih piratskih upada putem interneta.

- HACCP sistem (nije standard) predstavlja sistem bezbjednosti hrane (vode) koji se zasniva na analizi i kontroli potencijalnih hemijskih, fizičkih i mikrobioloških opasnosti kojima može biti izložena voda za piće tokom proizvodnje, distribucije i korišćenje.

Osim standarda Društvo je izradilo i Plan integriteta, koji se svake godine nadograđuje, i predstavlja interni antikoruptionski dokument u kome je sadržan skup mjera za sprječavanje i otklanjanje mogućnosti za nastanak i razvoj različitih oblika koruptivnog i neetičkog ponašanja unutar Društva. Svrha Plana integriteta je da svi zaposleni u Društvu na kontrolisan način prihvataju i sprovode punu odgovornost za svoj integritet kako bi dodatno unaprijedili i ojačali

mjere za efikasnije sprječavanje i suzbijanje korupcije i drugih nezakonitih i neetičkih pojava. Sprovedenjem Plana integriteta omogućava se nepristrasnost u radu, sprečava se umanjivanje ugleda zaposlenih, kao i umanjenje mogućnosti nastanka i razvoja korupcije, ali i drugih oblika nezakonitog ili neetičkog postupanja.

Uvodna razmatranja

Izveštaj o poslovanju privrednog društva sastoji se od:

- ✓ Izveštaja o radu sektora,
- ✓ Analize finansijskih iskaza za 2018. godinu
- ✓ Izveštaja menadžmenta i
- ✓ Pokazatelja poslovanja.

Izveštaji o radu sektora privrednog društva sačinjeni su na osnovu izvještaja koje su dostavili sektori Društva.

Analiza finansijskih iskaza predstavlja ispitivanje i ocjenu finansijskog položaja i uspješnosti poslovanja privrednog društva u odnosu na prethodni period, izražena indeksom i u apsolutnom iznosu. Rezultati analize mogu poslužiti prilikom ocjenjivanja ugleda i uspješnosti menadžmenta i boniteta Društva i sačinjava se na osnovu finansijskih iskaza.

Sve investicione, finansijske i poslovne aktivnosti jedne kompanije stvaraju vrijednosti za vlasnike i povjerioce, a svoju novčano iskazanu vrijednost i materijalizaciju imaju kroz osnovne finansijske izvještaje: bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o tokovima gotovine, izvještaj o promjenama na kapitalu i napomene uz finansijske izvještaje, koji su i informaciona podloga za analizu poslovanja. Kako bi se ukazalo na određene aspekte finansijski izraženih aktivnosti privrednog društva pomenute izvještaje je neophodno posebno analizirati.

Izveštaj o poslovanju biće dostavljen Odboru direktora Društva na razmatranje izvještaja i predloga zaključka, te da isti proslijedi Skupštini Opštine na nadležno postupanje.

1. Izveštaj o zahvaćenoj/nabavljenoj i fakturiranoj količini vode

U 2018. godini Društvo je zahvatilo i nabavilo 8.069.353m³, od toga je fakturiralo 3.493.517m³, pa se može zaključiti da su gubici u količini vode 56,71%, što je za 1,06% manje nego u 2017., za 5,75% manje nego u 2016., a za 8,18% manje nego u 2015. godini.

mjesec	SOPSTVENI IZVORI			REGIONALNI VODOVOD			UKUPNO			INDEX	
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2018/ 2016	2018/ 2017
januar	355,219	446,863	438,667	222,134	123,042	88,825	577,353	569,905	527,492	91	93
februar	313,989	379,190	384,263	305,280	80,621	77,427	619,269	459,811	461,690	75	100
mart	416,281	421,141	428,163	208,954	95,444	88,230	625,235	516,585	516,393	83	100
april	334,708	422,171	452,995	233,911	125,194	112,221	568,619	547,365	565,216	99	103
maj	370,229	441,446	524,737	263,765	221,962	132,493	633,994	663,408	657,230	104	99
jun	425,362	412,259	498,018	363,821	444,026	320,257	789,183	856,285	818,275	104	96
jul	472,457	303,682	291,102	627,035	804,017	716,681	1,099,492	1,107,699	1,007,783	92	91
avgust	324,260	286,564	223,424	778,115	862,066	860,941	1,102,375	1,148,630	1,084,365	98	94
septembar	243,409	321,282	276,316	560,289	488,619	524,500	803,698	809,901	800,816	100	99
oktobar	408,863	419,729	210,080	226,757	227,178	388,306	635,620	646,907	598,386	94	92
novembar	419,754	438,421	426,411	86,995	117,532	94,933	506,749	555,953	521,344	103	94
decembar	410,070	398,364	439,313	92,152	159,877	71,050	502,222	558,241	510,363	102	91
UKUPNO:	4,494,601	4,691,112	4,593,489	3,969,208	3,749,578	3,475,864	8,463,809	8,440,690	8,069,353	95	96

Tabela 1.: zahvaćena/nabavljena voda u 2018.g. sa uporednim podacima iz prethodnih godina

Prethodnom tabelom su prikazane količine zahvaćene vode na našim izvorištima, kao i količine nabavljene vode iz Regionalnog vodovoda. Kao što se može vidjeti količine koje su tokom 2018. godine nabavljene iz Regionalnog vodovoda iznose 3.475.864m³ i umanjene su za 7,30% u odnosu na 2017. godinu, a za 12,43% u odnosu na 2016. godinu. Ukupno iscrpljene količine iz naših vodoizvorišta u 2018. godini iznose 4.593.489m³ i umanjene su za 2,08% u odnosu na 2017. godinu, a uvećane za 2,20% u odnosu na 2016. godinu. Ukupna količina nabavljene i iscrpljene vode je umanjena za 4% u odnosu na 2017.godinu, a 5% u odnosu na 2016. godinu. Do umanjenja ukupnih količina vode u odnosu na prethodnu godinu došlo je iz razloga što se intenzivno radilo na rekonstrukcijama dotrajale mreže, pronalaženju i saniranju raznih kvarova, smanjenju gubitaka i slično, pa je samim tim i kompletna vodovodna mreža bolje funkcionisala.

2018					index		
r.b.	Tip potrošača	obračunata voda m ³	obračunata kanalizacija m ³	obračunata naknada (kom)	voda	kanalizacija	naknada
1	domaćinstva (vodomjeri)	2,158,225	1,887,750	25,586	105	103	8
2	domaćinstva (paušal)	10,056	9,936	/	76	76	/
3	privreda (vodomjeri)	1,325,236	1,177,950	2,196	89	87	9
UKUPNO:		3,493,517	3,075,636	27,782	98	96	8
2017							
r.b.	Tip potrošača	obračunata voda m ³	obračunata kanalizacija m ³	obračunata naknada (kom)			
1	domaćinstva (vodomjeri)	2,055,512	1,841,413	302,462			
2	domaćinstva (paušal)	13,224	13,104	/			
3	privreda (vodomjeri)	1,494,878	1,352,716	25,771			
UKUPNO:		3,563,614	3,207,233	328,233			

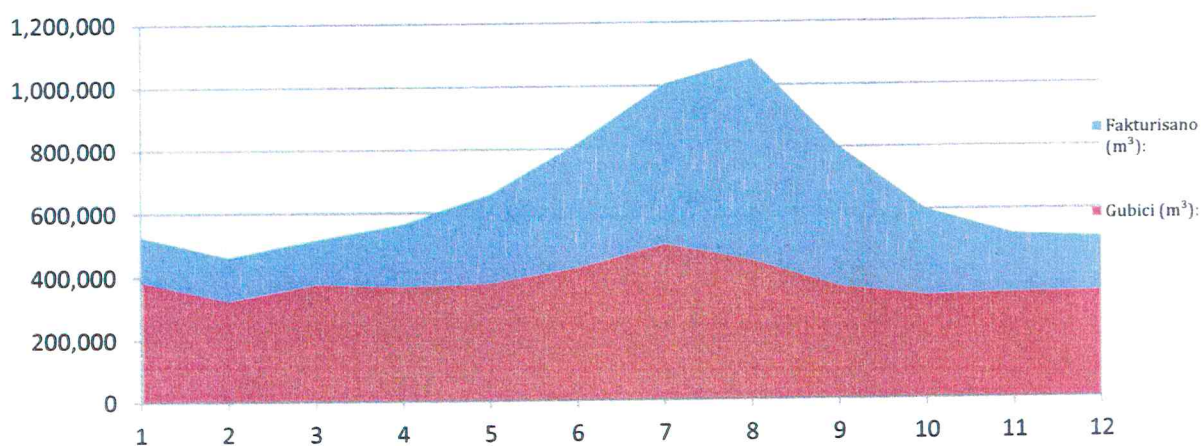
Tabela 2.: fakturirana količina vode, kanalizacije i distributivne naknade

Količina fakturisane vode u ukupnom iznosu je manja za 2%, količina fakturisane kanalizacije u ukupnom iznosu je manja za 4% i broj očitanih vodomjera je umanjen za 92% u odnosu na prethodni obračunski period. Takođe se može uočiti da je količina fakturisane vode i kanalizacije za privredu umanjena za 11%, odnosno 13% u odnosu na prethodnu godinu. Razlog tome je loša posjećenost tokom turističke sezone. Što se tiče očitavanja potrošnje kod domaćinstava uočava se da je ta potrošnja uvećana za svega 5%, odnosno 3% što je u skladu sa povećanjem broja ovog tipa potrošača, dok je kod "paušalaca" potrošnja umanjena iz razloga što je jedan dio ovih potrošača ugradio mjerni instrument. Krajem januara 2018. godine Odlukom Ustavnog suda Crne Gore ukinuta je Naknada za korištenje i održavanje vodovodne i kanalizacione mreže (u daljem tekstu: Naknada), pa samim tim i broj vodomjera po osnovu kojeg se obračunavala ova Naknada je u ukupnom iznosu umanjen za 92%.

Treba naglasiti da očitavnost potrošnje najviše zavisi od potrošnje vode na terenu (pogotovo tokom ljetnje sezone), prijema novih potrošača, ali i od kvaliteta očitavanja i ažurnosti sektora zaduženog za očitavanje iste.

Izvor vode:	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar	Ukupno po izvorištima:
Regionalni vodovod	88,825	77,427	88,230	112,221	132,493	320,257	716,681	860,941	524,500	388,306	94,933	71,050	3,475,864
Reževići	219,558	207,663	264,472	340,127	386,869	357,532	191,415	143,178	110,218	96,114	172,249	309,372	2,798,767
Buljarica	71,760	35,554	0	1,647	8,613	43,620	46,632	39,779	57,161	37,713	34,855	0	377,334
Lokalni izvori + Podgor	147,349	141,046	163,691	111,221	129,255	96,866	53,055	40,467	108,937	76,253	219,307	129,941	1,417,388
Sve ukupno (m ³):	527,492	461,690	516,393	565,216	657,230	818,275	1,007,783	1,084,365	800,816	598,386	521,344	510,363	8,069,353
Fakturisano (m ³):	139,187	136,466	138,617	196,236	279,952	393,948	510,497	639,585	438,954	267,110	183,502	169,463	3,493,517
Gubici (m ³):	388,305	325,224	377,776	368,980	377,278	424,327	497,286	444,780	361,862	331,276	337,842	340,900	4,575,836
Gubici (%):	73.61	70.44	73.16	65.28	57.40	51.86	49.34	41.02	45.19	55.36	64.80	66.80	56.71

Tabela 3.: količina iscrpljene/nabavljene i fakturisane količine vode sa gubicima

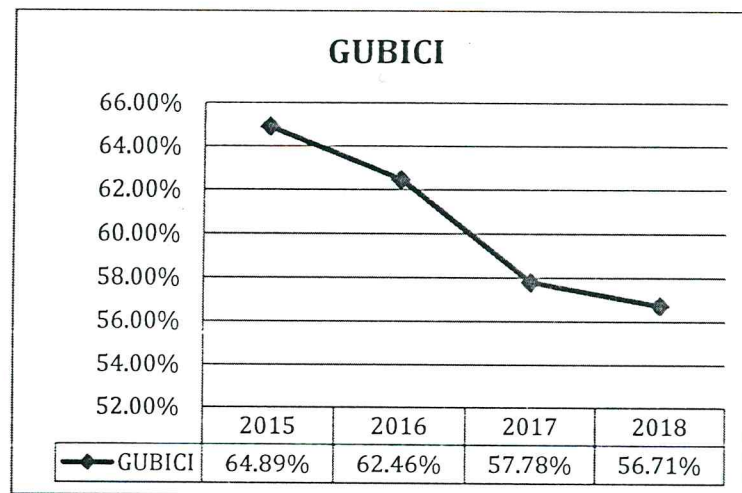

Grafik 1.: količina iscrpljene/nabavljene i fakturisane količine vode sa gubicima

Analizom izvještaja Tehničkog sektora o nabavljenoj i zahvaćenoj vodi i izvještaja Sektora prodaje o fakturisanim količinama vode dolazi se do podataka o gubicima u vodovodnom sistemu Društva. Kao što se može vidjeti u prethodnoj tabeli nabavljeno je i iscrpljeno ukupno $8.069.353\text{m}^3$, dok je fakturisano $3.493.517\text{m}^3$, pa gubici iznose 56,71%.

Može se uočiti da su gubici mnogo manji tokom ljetnjih mjeseci kada je veća potrošnja vode, dok su u zimskom periodu veoma visoki (grafik 1.). Osnovni razlozi gubitaka su dotrajalost mreže pa uvijek postoji visok rizik od pucanja cijevi, izgradnja velikog broja stambeno-poslovnih objekata koji još uvijek nisu primljeni kao potrošači, pucanje cijevi nakon centralnog vodomjera koje se ne može odmah utvrditi, zatim bespravni priključci na mreži nakon isključenja potrošača zbog neplaćanja duga (sankcionisanje kaznama), i slično.

Grafik 2.: Gubici u poslednje četiri godine

Tokom prethodnih godina radilo se na poboljšanju vodovodnog sistema, brzom dejstvovanju i saniranju havarije koja se desila tokom decembra na Kamenovu, pronalasku i otklanjanju kvarova, prijemu novih potrošača, boljoj očitanosti i sličnim aktivnostima koje su dovele do smanjenja gubitaka (grafik 2.). Postavljeni trend smanjenja gubitaka trebalo bi nastaviti i u sledećem periodu, po mogućnošću sa većim procentom.

2. Izveštaj o radu Sektora prodaje

U Sektoru prodaje obavljaju se poslovi fakturisanja usluga Društva, očitavanje vodomjera, korekcije stanja i potraživanja, naplata i prinudna naplata potraživanja. Sektor je sastavljen iz više odjeljenja, koja su grupisana u službe:

- Služba za očitavanje i kontrolu
  - ✓ odjeljenje inkasanata
  - ✓ odjeljenje za kontrolu mreže
- Služba obračuna i naplate
  - ✓ odjeljenje za fakturisanje
  - ✓ odjeljenje za naplatu
  - ✓ odjeljenje za reklamacije.

2.1. Služba za očitavanje i kontrolu – odjeljenje inkasanata

Najmanje jednom mjesečno odjeljenje inkasanata vrši očitavanje vodomjera po utvrđenom planu očitavanja. Krajem 2018. godine ponovo se započelo sa ugradnjom vodomjera na daljinsko očitavanje, pa se ubuduće očekuju efikasnija i redovnija očitavanja zona u kojima se ugrađuju ovi vodomjeri.

Tokom 2018. godine odjeljenje inkasanata registrovalo je, kod svih tipova potrošača, sledeću potrošnju vode u m³:

mjeseci	FIZIČKA LICA			PRAVNA LICA			UKUPNO		
	m3/2017	m3/2018	%	m3/2017	m3/2018	%	m3/2017	m3/2018	%
januar	107,915	95,691	89	38,976	43,496	112	146,891	139,187	95
februar	92,892	99,858	107	31,959	36,608	115	124,851	136,466	109
mart	107,874	99,357	92	59,751	39,260	66	167,625	138,617	83
april	100,702	122,720	122	57,502	73,516	128	158,204	196,236	124
maj	152,535	163,076	107	114,196	116,876	102	266,731	279,952	105
jun	208,552	223,641	107	270,666	170,307	63	479,218	393,948	82
jul	335,093	306,626	92	251,345	203,871	81	586,438	510,497	87
avgust	356,069	384,233	108	294,991	255,352	87	651,060	639,585	98
septembar	265,511	256,631	97	177,518	182,323	103	443,029	438,954	99
oktobar	140,395	169,866	121	99,557	97,244	98	239,952	267,110	111
novembar	102,059	119,893	117	55,912	63,609	114	157,971	183,502	116
decembar	99,139	126,689	128	42,505	42,774	101	141,644	169,463	120
UKUPNO	2,068,736	2,168,281	105	1,494,878	1,325,236	89	3,563,614	3,493,517	98

Tabela 4.: očitana i fakturisana količina voda u m³

Prema podacima koji su prikazani prethodnom tabelom može se zaključiti da je tokom 2018. godine očitana i fakturisana količina vode u ukupnom iznosu umanjena za 2% u odnosu na prethodni obračunski period. Iako je količina očitane i fakturirane vode kod fizičkih lica veća za 5%, loša turistička sezona je uticala na količinu očitane i fakturirane vode kod pravnih lica gdje je ista umanjena za 11% u odnosu na prethodni obračunski period. Čak i ovako umanjena količina očitane i fakturirane vode pozitivno je uticala na smanjenje gubitaka tokom 2018. godine. Kada se izuzme očitavanje fakturirane količine vode za naselje Zavala, koje je bilo juna 2017. godine i odnosilo se na duži vremenski period, ukupna očitanaost u 2017. godini bila je

3.461.617 m³, pa se da zaključiti da je u 2018. godini zabilježen rast registrovane potrošnje od oko 0,92% u ukupnom iznosu.

2.2. Služba obračuna i naplate – odjeljenje za fakturisanje i odjeljenje za naplatu

Osnovni zadaci službe obračuna i naplate su kontrola tačnosti očitavanja stanja vodomjera na terenu, blagovremeno fakturisanje istih, pravljenje faktura po nalogu tehničke službe, kao i naplata ispostavljenih faktura.

U svom izvještaju o radu Sektor prodaje dostavio je podatke o fakturisanjoj vodi i naknadi za korišćenje i održavanje vodovodne i kanalizacione mreže (u daljem tekstu: Naknada).

Napomena: Razlika između izvještaja sektora prodaje i prihoda od prodaje vode iz bilansa uspjeha je u korekcijama, jer programski nije omogućeno da izvještaji službe prodaje obuhvataju i korekcije. Služba plana i analize upoređuje izvještaje i bruto bilans i na taj način dolazi do podataka.

Obračunom registrovane potrošnje došlo se do sledećih podataka:

mjesec	FIZIČKA LICA			PRAVNA LICA			UKUPNO		
	€/2017	€/2018	%	€/2017	€/2018	%	€/2017	€/2018	%
januar	149,424.50	133,151.90	89	109,361.96	122,759.85	112	258,786.46	255,911.75	99
februar	128,354.82	141,105.78	110	90,362.56	101,858.96	113	218,717.38	242,964.74	111
mart	150,334.81	137,685.38	92	170,553.02	110,194.95	65	320,887.83	247,880.33	77
april	140,258.03	166,920.75	119	163,946.49	207,365.02	126	304,204.52	374,285.77	123
maj	208,035.24	222,243.94	107	321,516.17	322,641.91	100	529,551.41	544,885.85	103
jun	285,084.14	302,980.48	106	768,202.50	469,051.24	61	1,053,286.64	772,031.72	73
jul	454,929.65	419,758.81	92	693,507.29	554,474.90	80	1,148,436.94	974,233.71	85
avgust	485,644.33	525,232.32	108	792,256.86	689,608.42	87	1,277,901.19	1,214,840.74	95
septembar	362,439.69	348,740.12	96	496,587.33	495,419.54	100	859,027.02	844,159.66	98
oktobar	192,685.85	230,938.01	120	278,296.14	270,271.75	97	470,981.99	501,209.76	106
novembar	141,922.16	166,324.81	117	156,419.67	179,189.37	115	298,341.83	345,514.18	116
decembar	138,521.10	171,294.94	124	121,007.24	121,057.29	100	259,528.34	292,352.23	113
UKUPNO	2,837,634.32	2,966,377.24	105	4,162,017.23	3,643,893.20	88	6,999,651.55	6,610,270.44	94

Tabela 5.: fakturisana voda u € bez PDV-a

mjesec	2017			2018			%
	Fizička lica	Pravna lica	UKUPNO	Fizička lica	Pravna lica	UKUPNO	
januar			0.00			0.00	
februar			0.00	58.80		58.80	
mart			0.00		5,219.48	5,219.48	
april			0.00			0.00	
maj			0.00			0.00	
jun	146.52	222.00	368.52	94.72		94.72	
jul	177.60	7,185.36	7,362.96	171.48		171.48	2
avgust	139.12	549.32	688.44	3,635.88		3,635.88	
septembar	74.00		74.00	593.78		593.78	802
oktobar			0.00	4,516.78	3,143.52	7,660.30	
novembar	1,198.80	7,849.26	9,048.06	271.32		271.32	
decembar		5,889.08	5,889.08	384.80		384.80	7
UKUPNO	1,736.04	21,695.02	23,431.06	9,727.56	8,363.00	18,090.56	77

Tabela 6.: potrošnja voda koja nije prošla preko mjernog instrumenta u € bez PDV-a

Krajem januara 2018. godine stupila je na snagu Odluka Ustavnog suda Crne Gore u predmetu U-II br.31/14, 37/14 i 26/15 kojom je ukinuta Naknada. Društvo je prihode ostvarene po osnovu naknade trebalo da uplaćuje svom osnivaču kao sredstva koja će osnivač iskoristiti za vraćanje kredita za PPOV. Ukidanjem Naknade Društvo nije u mogućnosti da smanji pomenute obaveze prema Osnivaču, kao ni da se zadužuje novim obavezama po osnovu Aneksa Ugovora o razgraničenju troškova po DBFO Ugovoru.

Naplata potraživanja osim za vodu, kanalizaciju i naknadu, odnosi se i na naplatu faktura pravljenih na osnovu naloga za fakturisanje, po raznom osnovu, koje izdaje Služba za planiranje i projektovanje. Stoga naplatu potraživanja treba sagledati po svim pomenutim stavkama. Osim toga naplata potraživanja se ne odnosi samo na tekuću godinu (2018.), već i na naplatu potraživanja iz prethodnih godina. Tokom 2018. godine sklopljen je 161 ugovor o priznanju i izmirenju duga na rate. Ukupan iznos dugovanja po ovim ugovorima je 413.523,49€. Zbog nepoštovanja dinamike otplate duga raskinuta 43 ugovora, 22 ugovora su ispoštovana i izmirena su dugovanja, dok su preostali ugovori i dalje aktivni.

KUPCI	2017	2018	index
fizička lica	4,104,427.90	3,437,531.13	84
pravna lica	3,881,243.24	3,995,631.82	103
tehničke fakture	249,274.63	345,340.59	139
UKUPNO:	8,234,945.77	7,778,503.54	94

Tabela 8.: Naplata potraživanja

Iz prethodne tabele može se vidjeti da su potraživanja u ukupnom iznosu manje naplaćena za 6% nego u 2017. godini. Naplata potraživanja po osnovu duga za vodu i kanalizaciju od fizičkih lica je umanjena je za 16%, dok je naplata od pravnih lica uvećana za 3%. S druge strane, naplata tehničkih faktura je uvećana za 39%.

Neophodno je naglasiti da uprkos efikasnosti naplate, koja je veoma visoka i po izvještaju službe obračuna i naplate iznosi preko 90%, i dalje postoje nenaplaćena potraživanja iz ranijeg perioda, a najviše od pravnih lica čiji je osnivač lokalna samouprava. Na dan 31.12.2018. godine dugovanja SO Budva i njenih korisnika prema Društvu ukupno iznose 1.420.077,65€, od čega SO Budva duguje iznos od 536.902,23€, dok dugovanja korisnika budžeta SO Budva iznose 883.175,42€. Do izrade ovog izvještaja SO Budva je djelimično izmirila dugovanja iz prethodnog perioda, u iznosu od 79.836,27€, a Akademija znanja, korisnik budžeta SO Budva, potpisala je Ugovor o priznanju duga i redovno izmiruje obaveze po osnovu istog, uz plaćanje redovnih računa. Postoje presude, u koristi Društva, po kojima su SO Budva i/ili korisnici njenog budžeta dužni da plate određene iznose – Služba zaštite i spašavanja po presudi P.br.604/16 iznos od 354.850,70€ i Sportsko rekreativni centar po presudi P.br.42/15 iznos od 33.046,93€. Postoje i izvršenja koja su predata Javnom izvršitelju: Služba zaštite i spašavanje IV-418/2018 na iznos od 171.024,90€; Budva Holding (po osnovu nevraćene pozajmice) IV-3345/2014; Sportsko rekreativni centar IV-495/2018 na iznos od 91.713,18€; MZ Petrovac IV-2860/2014 na iznos od 62.308,02€; Radio Budva IV-501/2018 na iznos od 4.938,31€; Radio televizija Budva IV-545/2018 na iznos od 2.215,01€. Naplata po pomenutim sudskim presudama i izvršenjima koja su predata Javnom izvršitelju još uvijek nije

započeta. Naplata ovih potraživanja svakako bi znatno umanjila ukupna potraživanja iz prethodnih godina.

2.3. Služba obračuna i naplate – odjeljenje za reklamacije

Knjižna zaduženja ili odobrenja (finansijske korekcije), kao i količinske korekcije prave se po raznom osnovu: reklamacije potrošača, izvještaja Pravnog sektora i sudskih presuda i rješenja, izvještaja sa terena od strane inkasanta, tehničke službe, službe monitoringa i drugih službi, zatim usled stečaja privrednih društava, duplih obračuna, pogrešnih uplata, odluke Odbora direktora Društva i slično.

Tokom 2018. godine odjeljenje za reklamacije dobilo je 1.261 zahtjev za reklamaciju, od kojih je 741 zahtjev bio neosnovan, dok su ostali riješeni u skladu sa propisima Društva i Zakonima države. Prema izvještaju odjeljenja za reklamacije od ukupnog broja korekcija zbog prečitano stanja na mjerilu urađeno je 144 količinskih korekcija za fizička lica, odnosno 12 količinskih korekcija za pravna lica.

Kao što je već prethodno rečeno, postoje razlike između izvještaja fakturisane vode i prihoda od prodaje vode, prihoda od tehničkih faktura, prihoda od naknade i prihoda od kamate po potraživanjima iz bilansa uspjeha, zbog toga što programski nije omogućeno da izvještaji obuhvataju i podatke iz finansijskih i količinskih korekcija. Obradene su samo one finansijske i količinske korekcije koje su imale uticaj na glavnu knjigu, odnosno na računovodstveni bruto bilans. Korekcije tehničkih faktura odnosile su se na korekciju potraživanja po osnovu kojih Društvo nije izvršilo svoje obaveze (iz raznih razloga), kao i po osnovu baždarenja vodomjera koje je pokazalo da je mjerilo neispravno. Korekcije koje se odnose na korekcije stanja na vodomjeru i korekcije potraživanja od strane svih tipova potrošača, vršene su nakon procjene od strane službi koje su zadužene za provjeru tačnosti podataka koji je potrošač naveo u Zahtjevu za reklamaciju. Zahtjevi koji su bili neosnovani odbijeni su uz propratno objašnjenje potrošaču. Po osnovu neodbijenih Zahtjeva za reklamaciju tokom 2018. godine ukupno je korigovano 42.735€ na ime vode i kanalizacije, kao i 3.420€ na ime faktura koje su urađene po nalogu tehničke službe. Osim toga po osnovu Odluke Ustavnog suda Crne Gore o ukidanju Naknade svim potrošačima je ista stornirana i umanjen im je februarski račun u ukupnom iznosu od 16.372,50€ bez PDV-a.

2.4. Služba za očitavanje i kontrolu – odjeljenje za kontrolu mreže

Tokom 2018. godine odjeljenje za kontrolu mreže na terenu je lociralo i ukinulo 16 bespravnih priključaka na vodovodnoj mreži i pronašlo 10 nelegalnih potrošača, koji se ne nalaze u evidenciji Društva. Na terenu su redovno kontrolisani potrošači koji su, zbog duga, isključeni sa mreže, kako bi se smanjila mogućnost njihovog bespravnog priključenja. Na osnovu zahtjeva koji su potrošači podnijeli odjeljenju reklamacija, odjeljenje za kontrolu mreže obilazilo je teren kako bi provjerilo opravdanost zaprimljenih zahtjeva, kontrolisan je rad inkasanta i tokom ljetnjih mjeseci pojačana je kontrola plaža i privremenih objekata, kako bi se isključila mogućnost bespravnog priključenja.

3. Izvještaj o radu Tehničkog sektora

Tehnički sektor, kao jedan od osnova Društva, bavi se kontrolom i održavanjem vodovodne i kanalizacione mreže sa pratećim objektima, njenom rekonstrukcijom, poboljšanjem i unapređenjem.

U sklopu ovog sektora posluje više radnih jedinica: odjeljenje održavanja vodovodne mreže, odjeljenje održavanja kanalizacione mreže, služba unutrašnje zaštite, odjeljenje crpnih postrojenja, odjeljenje hidroforskih stanica, odjeljenje kontrole i zamjene vodomjera, odjeljenje baždarnice i servisa vodomjera i odjeljenje mehaničke radionice i servisa.

3.1. Odjeljenje održavanja vodovodne mreže (održavanje i izgradnja)

Odjeljenje održavanje vodovodne mreže većim svojim dijelom nalazi se u Budvi, dok je jedan manji broj zaposlenih u Petrovcu.

Pored svakodnevnih intervencija na otklanjanju kvarova na primarnoj (22) i sekundarnoj (485) vodovodnoj mreži na kompletnoj teritoriji opštine Budva, ova služba radi po nalozima Službe za planiranje i projektovanje na izdavanju priključaka, prespajanju, povećanju profila, razdvajanju, izmiještanju vodomjera, izmiještanju vodovodne mreže i slično, pa je tokom 2018. godine odrađeno: 58 priključaka na vodovodnu mrežu; 15 razdvajanja vodomjera na postojećem priključku; 31 radni zadatak na ime montaže i registracije vodomjera; 12 povećanja profila vodovodnog priključka i priključenja objekata; 12 demontaža vodomjera; 11 isključenja sa vodovodne mreže; 5 promjene i izmiještanja mjesta priključka i ugrađeno je 923 vodomjera u stambenim objektima kojima su izdati priključci.

Zbog havarije koja se desila u decembru 2017. godine na cjevovodu Ø450mm i Ø200mm na plaži Kamenovo, Budva je imala otežano vodosnabdijevanje. Saniranje se odradilo najbrže moguće kako bi što prije počelo ponovno vodosnabdijevanje Budve. Početkom 2018. godine cijevi su vraćene na postojeću trasu i propisno su ukopane. Ovo je samo privremeno rješenje, jer postoji opasnost da se opet desi ista havarija. Za trajno rješenje je urađena projektna dokumentacija koja je uvrštena u plan investicija SO Budva za 2019. godinu. Da li će i kada ova investicija biti završena prvenstveno zavisi od SO Budva, odnosno od Sekretarijata za investicije.

Dio radne jedinice koji se nalazi u Petrovcu umnogome pomaže ažurnijem i efikasnijem otklanjanju kvarova na vodovodnoj i kanalizacionoj mreži, poboljšanju vodosnabdijevanja, smanjenju gubitaka, pogotovo tokom trajanja turističke sezone. Ovaj ogranak je tokom 2018. godine odradio 17 priključaka, 172 zamjene vodomjera, kao i 24 isključenja i 22 ponovna priključenja na vodovodnu mrežu. Osim toga trase su redovno održavane i kontrolisane, od juna do septembra zaposleni su bili dežurni na fekalnoj pumpi, izvršeno je 206 sanacija kvarova na vodovodnim i kanalizacionim cijevima raznih profila, odrađene su i betonaže nakon saniranih kvarova. Kroz Buljaricu je izrađen novi vodovodni krak, izrađen je priključak i montaža kompletne instalacije za Sea Dance Festival. Nakon završetka festivala instalacije su

demontirane, a novi vodovodni krak je ostao kao trajno rješenje za napajanje vodom tog dijela naselja. Na Skočičevojci je saniran oštećeni cjevovod i prespojen je, ali to ne predstavlja trajno rješenje za poboljšanje vodosnabdijevanja. Izvođenju trajnog rješenja će se pristupiti tek kad se napravi novi put, što zavisi od investitora puta. Kako bi se poboljšalo vodosnabdijevanje Petrovca, bilo je potrebno izraditi još jedan vodovodni krak koji će napajati glavni bazen iz kojeg se snabdijeva Petrovac. Tokom jula i avgusta izvršeni su pripremni radovi i postavljen je novi vodovodni krak do bazena, čime je poboljšano vodosnabdijevanje Petrovca.

Iako je uloženo više sredstava i zamjenjeni su pojedini djelovi primarne, sekundarne i tercijalne mreže i dalje postoje dotrajali djelovi istih, pa treba aktivno raditi na unapređenju kompletnog vodovodnog sistema kako bi se omogućilo nesmetano distribuiranje vode i smanjili gubici iste.

3.2. Odjeljenje održavanja kanalizacione mreže

Osnovni zadatak ovog odjeljenja je održavanje kanalizacione mreže i osam kanalizacionih crpnih postrojenja na teritoriji opštine Budva. Osim toga ovo odjeljenje pruža usluge trećim licima u vidu crpljenja septičkih jama i kolektora, crpljenja separatora masti, rada pumpe visokog pritiska kako bi se otklonilo začepljenje na kanalizacionim cijevima i slično. Tokom 2018. godine odrađeno je sledeće:

- Otklonjena su 397 začepjenja na kanalizacionoj mreži Ø100-Ø500,
- 11 crpljenja separatora masti za hotele i restorane,
- Za fizička i pravna lica pružene su usluge crpljena septičkih jama (ukupno 180m³)
- Za potrebe SO Budva na lokacijama Jaz i Buljarica izvršeno je 27 usluga crpljena septičkih jama i kolektora (304m³),
- 4 intervencije za treća lica radom pumpe visokog pritiska (4h),
- 12 zamjene pumpi u crpnim postrojenjima usled kvarova na istim,
- Otklonjeno je 55 začepjenja na pumpama,
- 12 sanacija kvarova na kanalizacionim cijevima Ø150-Ø300,
- 25 intervencije na atmosferskoj kanalizaciji za potrebe SO Budva, odnosno 33h rada pumpe visokog pritiska,
- Zamjenjeno je 67m' kanalizacionih cijevi raznih profila,
- Dva tretmana deratizacije kanalizacionih šahti i crpnih stanica.

Osim navedenog odrađena su i redovna održavanja kanalizacione mreže i kanalizacionih postrojenja; vršena je svakodnevna kontrola mreže i otklanjanje uočenih nedostataka; redovno čišćenje i košenje unutar kruga postrojenja, održavanje ograda oko postrojenja, održavanje elektroinstalacija i hidromašinske opreme na K.C.S.-ma; u maju je detaljno očišćen i opran kanalizacioni sistem i kalete u Starom gradu; urađeno je 25 rekonstrukcija kanalizacionih šahti, zamjenjeno 11 poklopaca na šahtama koji su bili oštećeni ili su nedostajali, popravke na kinetama i slično. Izvršena je opravka havarijskog ispusta Ø350 na Slovenskoj plaži, dok su ronionci kontrolisali mrežu na kanalizacionom podmorskom ispustu u Petrovcu Ø280 i tom prilikom su zamjenjene 4 reparacione šelni Ø280/1000. Iznad hotela „Avala“ postavljena je

pumpa i 60m' cijevi 5/4 za privremeno prepumpavanje do izrade novog kanalizacionog priključka.

Radna jedinica kanalizacija susreće se sa teško rješivim problemom – prodor kišnice u sistem fekalne kanalizacije. Bilo bi korisno sve kanalizacione stanice pokriti daljinskim praćenjem njihovog rada kako bi se brže reagovalo na kvarove na stanicama. Tokom ljeta otežan je pristup kako šahtama tako i pojedinim kanalizacionim crpnim stanicama, pa bi bilo potrebno nabaviti manje specijalno vozilo koji bi olakšalo rad službe, naročito tokom ljetnjih mjeseci.

3.3. Služba unutrašnje zaštite

U službi je zaposleno dvanaest zaštitara lica i imovine, od kojih njih šest ima licencu za obavljanje poslova zaštite lica i imovine, dok su ostali završili obuku i u procesu su polaganja za dobijanje licenci.

Sem obavljanja redovnih aktivnosti, služba je razdužila oružje bez dozvole koje je Društvo posjedovalo i dobijeno je Rješenje za vršenje poslova Unutrašnje službe zaštite od MUP-a. Postavljen je „diplomat“ zatvarač vrata na ulazna vrata šaltera za naplatu i na ulaz ka kancelarijama Društva u upravnoj zgradi, zamjenjene su po jedna kamera na upravnoj zgradi i jedna u zgradi Tehničkog sektora. Svi zaposleni su dobili uniformu Unutrašnje službe zaštite koju su u obavezi da nose.

3.4. Odjeljenje crpnih postrojenja i hidroforskih stanica

Redovne aktivnosti odjeljenja crpnih postrojenja su praćenje nabavljene i iscrpljene količine vode, kao i određivanje gubitaka na mreži. Pomenute aktivnosti su već obrađene ovim Izvještajem u dijelu 1. Izvještaj o nabavljenoj/zahvaćenoj i fakturisanjoj količini vode, pa je suvišno ponovo obrađivati iste podatke.

Odjeljenje crpnih postrojenja tokom 2018. godine radilo je i na usavršavanju, opremanju i održavanju crpnih postrojenja, bazena i rezervoara. Košenje trave, krečenje i farbanje objekata, zatim opravke vodovodnih, kanalizacionih i elektro instalacija, servisiranje i redovno održavanje pumpnih agregata, održavanje komora, kao i održavanje video nadzora takođe spada u redovne radne zadatke radne jedinice crpna postrojenja. Na C.S. Buljarica postavljen je agregat kako bi stanica mogla da funkcioniše i prilikom netsanka električne energije, dok je na rezervoaru Petrovac postavljen hidrant i ugrađena je pumpa za poboljšanje vodosnabdijevanja gornje zone Petrovca.

Što se tiče crpnih postrojenja Podgor i Utrg nakon zimske pauze, postrojenja su servisirana i pripremljena su za puštanje u rad. Krajem aprila 2018. godina postrojenja su puštena u rad, što je omogućilo bolje vodosnabdijevanje opštine tokom ljetnjih mjeseci. Postrojenja su radila zaključno sa novembrom 2018. godine.

Odjeljenje crpnih postrojenja i odjeljenje hidroforskih stanica moraju međusobno dobro saradivati kako bi snabdijevanje i distribucija vode na teritoriji opštine Budva bilo na zavidnom nivou i bez većih zastoja. Osim uzajamne saradnje ove dvije radne jedinice, postoji i saradnja sa ostalim službama Tehničkog sektora, a sve u cilju smanjenja gubitaka. Svakodnevne aktivnosti odjeljenja hidroforskih stanica su: održavanje vodovodnih i elektro-instalacija, servisiranje i redovno održavanje pumpi, agregata i video nadzora u okviru čitave firme, kao i krečenje i farbanje objekata i košenje oko istih. Održavanje elektro-instalacija u Upravnoj zgradi Društva, zgradi Tehničkog sektora, kao i ostalim objektima u vlasništvu Društva, takođe su u opisu redovnih aktivnosti ovog odjeljenja.

Tamo gdje je bilo potrebno zamjenjene su ili servisirane pumpe, zamjenjeni ventili, zamjenjeni napojni kablovi, kao i sve ono što je kočilo adekvatno vodosnabdijevanje pojedinih djelova opštine. Sve H.S. su redovno i svakodnevno obilježene radi provjere rada i kontrole pumpi, dopumpavanja kompenzacionih posuda i slično. Osim toga stanice su redovno obilježene i radi mjesečnog očitavanja potrošnje struje na H.S. u saradnji sa EPCG – filijala Budva.

3.5. Odjeljenje kontrole i zamjene vodomjera

Odjeljenje kontrole i zamjene vodomjera je tokom 2018. godine izvršilo 623 isključenja sa vodovodne mreže i 549 uključenja na vodovodnu mrežu, kao i 1.063 zamjene vodomjera.

Po osnovu zahtjeva i reklamacija potrošača izvršeno je oko 2.100 intervencija na terenu po raznom osnovu: zamjena ventila, dihtunga, utvrđivanja ispravnosti mjernih instrumenata, ispravnosti stanja, kontrole mreže i slično.

3.6. Odjeljenje baždarnice i servisa vodomjera

Tokom 2018. godine ovo odjeljenje je izvršilo servisiranje i baždarenje vodomjera raznih profila ukupne količine 880 komada, odradilo je 19 kontrola ispravnosti vodomjera na zahtjev potrošača, kao i 10 komisijskih otvaranja vodomjera. Obzirom da ovo odjeljenje nije u mogućnosti da servisira profile vodomjera veće od Ø 6/4, isti su poslani u servis u Insu Beograd. Servisom vodomjera koji su zamjenjeni na terenu Društvo je ostvarilo prihode od oko 55.300€. Aktivan i kvalitetan rad Baždarnice Društvu omogućava smanjenje troškova za nabavku novih vodomjera.

3.7. Odjeljenje mehaničke radionice i servisa

Mehanička radionica je zadužena za servisiranje i održavanje vozila i mašina koje su u vlasništvu Društva. Osim toga u okviru ovog odjeljenja posluje i bravarsko odjeljenje koje se bavi bravarskim poslovima, zavarivanjem i rezanjem raznih materijala, izradom specijalnih poklopaca za šahte različitih mjera, kao i izrade prirubnica i ostalih elemenata potrebnih za terenski rad službi u sastavu Tehničkog sektora Društva.

Tokom 2018. godine u radionici i na terenu odrađeno je 285 opravki vozila, agregata i mašina i pregledano je 98 vozila. Vozni park je u veoma lošem stanju, zbog čega je ponekad

otežano obavljanje radnih zadataka, a stvara i velike troškove Društvu. Zbog toga je neophodno nastaviti njegovo obnavljanje koje je započeto tokom 2017. godine. Usled nemogućnosti opravke vozila Mercedes kiper, Mercedes axor (fekalna cistjerna) i bager JCB 4CX u našoj mehaničkoj radionici, pomenute mašine i vozila su odvezeni u eksterne servise na opravku.

Zaposleni u ovom odjeljenju po potrebi su izlazili na teren i na licu mjesta rješavali probleme i odrađivali veliki broj raznih opravki i varenja kapija, ograda, vrata i okvira; kao i rezanja autogenim aparatima. Za potrebe ostalih službi Tehničkog sektora izrađeni su šahтни poklopci, okviri za šahтne poklopce, vrata, paneli za vrata, prirubnice i slično.

4. Izveštaj o radu Sektora za organizaciju, planiranje i razvoj

Sektor za planiranje, organizaciju i razvoj obavlja poslove na praćenju prostornog i urbanističkog planiranja kako bi se moglo vršiti projektovanje vodovodnih i kanalizacionih objekata i infrastrukture, kao i izdavanje tehničkih uslova i saglasnosti na projektnu dokumentaciju trećih lica. Osim toga, u saradnji sa Tehničkim sektorom i Sektorom prodaje radi na otkrivanju kvarova i smanjenju gubitaka, zatim na kontroli kvaliteta vode i praćenju i unapređivanju sistema kvaliteta. U okviru Sektora posluje više službi: služba za planiranje i projektovanje, služba za detekciju gubitaka u vodovodnom sistemu i kontrolu kvaliteta i služba za organizaciju, razvoj i informacione tehnologije.

4.1. Služba za planiranje i projektovanje

Služba za planiranje i projektovanje u okviru svojih poslovnih zadataka tokom 2018. godine izdala je i obradila naloge za fakturisanje koji su proistekli direktno iz aktivnosti tehničke službe, ali i aktivnosti ostalih službi Društva.

	tehničke fakture			voda fakturisana putem naloga za fakturisanje		
	€/2017	€/2018	%	€/2017	€/2018	%
januar	7,834.95	11,031.80	141			
februar	19,307.90	60,535.51	314		58.80	
mart	7,734.80	11,582.00	150		5,219.48	
april	19,724.40	40,013.80	203			
maj	15,748.11	41,353.23	263			
jun	109,857.27	69,346.17	63	368.52	94.72	26
jul	35,058.98	6,373.28	18	7,362.96	171.48	2
avgust	10,185.37	25,109.06	247	688.44	3,635.88	528
septembar	10,461.21	4,053.40	39	74.00	593.78	802
oktobar	6,053.30	15,223.00	251		7,660.30	
novembar	8,706.30	19,566.40	225	9,048.06	271.32	3
decembar	15,386.14	23,336.60	152	5,889.08	384.80	7
UKUPNO	266,058.73	327,524.25	123	23,431.06	18,090.56	77

Tabela 9.: fakturisani prihodi od tehničkih usluga i pausala za vodu (bez PDV-a)

Za usluge putem tehničkih faktura ispostavljeno je ukupno 425 faktura, od čega je 394 za usluge tehničkog sektora, nelegalno preuzetu vodu i pričinjenu štetu, dok je 31 faktura za paušalnu potrošnju vode. Ukupan iznos bez PDV-a po tehničkim fakturama je 327.524,25€ i za 23% je veći u odnosu na prethodni obračunski period, dok za potrošnju vode fakturisane putem tehničkih faktura (kao prosječna potrošnja prethodnog perioda, a usled nemogućnosti očitavanja vodomjera iz raznih razloga) fakturisan je iznos od 18.090,56€, odnosno 23% manje u odnosu na prošli godinu. Ukupan iznos fakturisanih usluga putem tehničkih faktura je 345.614,81€ bez PDV-a, što je za oko 19% više nego u prethodnom obračunskom periodu.

Tokom svog rada u 2018. godini Služba za planiranje i projektovanje je:

- izdala 124 saglasnosti na projektnu dokumentaciju;

- realizovan je 231 radni nalog po osnovu usluga priključaka, montaže, demontaže, razdvajanje, izmještanje, registracije vodomjera i slično;
- obrađena su 52 radna zadatka, vezana za izmještanje vodovodne i kanizacione mreže, prespajanje, rekonstrukciju, izgradnju i slično, koji nijesu vezani za zahtjeve stranaka, kao i predračuni za usluge koje su u nadležnosti drugih službi unutar Tehničkog sektora i Društva
- u saradnji sa ostalim službama u Društvu radilo se na rješavanju problema u vodosnabdijevanju i odvođenju otpadnih voda.

Osim pomenutog Služba za planiranje i projektovanje je obradila i izdala 412 tehničkih uslova za projektovanje. U svom Izvještaju o radu naglasili su da postoji trend rasta potražnje za istim, jer su izmjenama i dopunama Zakona ove usluge besplatne.

	naplata tehničkih faktura koje su fakturisane prije 2018	naplata tehničkih faktura 2018	UKUPNO
januar	3,753.52	6,098.83	9,852.35
februar	2,407.95	20,438.71	22,846.66
mart	563.36	11,825.06	12,388.42
april	2,383.45	29,364.50	31,747.95
maj	7,861.19	41,303.46	49,164.65
jun	3,862.97	76,147.97	80,010.94
jul	580.61	15,876.42	16,457.03
avgust	11,272.00	15,453.29	26,725.29
septembar	560.25	9,228.13	9,788.38
oktobar	1,467.35	24,970.90	26,438.25
novembar	3,541.01	25,415.70	28,956.71
decembar	2,045.35	28,918.61	30,963.96
UKUPNO:	40,299.01	305,041.58	345,340.59

Tabela 10.: naplata tehničkih faktura

Tokom 2018. godine ukupno je naplaćeno 345.340,59€ faktura izdatih na osnovu naloga za fakturisanje, od čega je za 2018. godinu naplaćeno ukupno 305.041,58€, dok je od tehničkih faktura iz prethodnih obračunskih perioda naplaćeno 40.299,01€.

U cilju boljeg funkcionisanja vodovodnog i kanizacionog sistema Društva tokom 2018. godine odrađene određene rekonstrukcije i investicije na vodovodnoj i kanizacionoj infrastrukturi:

- prespajanje i izmještanje novog cjevovoda 2" iza JZU Dom zdravlja Budva u dužini cca 150m;
- promjena mjesta priključka za Mega market u ulici 13.jul po radnom zadatku 17/2018, cca 100m novog cjevovoda 110mm;
- prespajanje i izmještanje cjevovoda u Poljice po radnom zadatku 25/2018;
- položena nova cijev 2" i izdat priključak za Manastir Rustovo i selo Čelobrd;
- završena rekonstrukcija cjevovoda u Ohridskoj ulici;
- uslijed saniranja nastalog kvara i poboljšanja vodosnabdijevanja potrošača bilo je neophodno izvršiti izmještanje cjevovoda Loznica PE DN 160mm u dužini od 95m, cjevovoda 110mm u dužini od 25m, prespajanje priključnih cjevovoda potrošača na novi cjevovod 160mm i izgradnja 9 novih šahti;
- u naselju Lazi izmješten je cjevovod Piratac 90mm u dužini od 30m;

- izgrađen je novi cjevovod PeHD 2“ u dužini od cca 40m u naselju Bijeli do.

4.2. Služba za detekciju gubitaka u vodovodnom sistemu i kontrolu kvaliteta

Operateri Službe za detekciju gubitaka svakodnevno obilaze i kontrolišu mrežu. Tokom 2018. godine pronašli su i mikrolocirali korelacijom i geofonom 69 kvarova na vodovodnoj mreži. Kako bi se lakše locirali gubici na mreži, služba za detekciju gubitaka mjerila je i protok vode na cjevima različitih profila na nekoliko lokacija na teritoriji naše opštine. Na ovaj način se lociraju djelovi mreže na kojima postoje gubici, koji se zatim tačno lociraju i saniraju.

Iskontrolisana je mreža u dužini od oko 56.000m', a izmjene u mreži i u lokacijama šahti unesene su u GIS bazu podataka - uneseno je oko 4.400m' nove mreže i 1.429 potrošača. Saradnjom sa Službom za planiranje i projektovanje na terenu su rađene identifikacije i praćenje cijevi radi davanja novih priključaka, a dati priključci su uneseni u GIS bazu. Po zahtjevima trećih lica operateri službe su izlazili na teren kako bi identifikovali cjevovod i/ili mikrolocirali eventualni kvar na istom.

4.3. Služba za organizaciju, razvoj i informacione tehnologije (IT)

Služba za organizaciju, razvoj i IT ima za zadatak praćenje trenutnog stanja informacionih tehnologija, unapređenje i poboljšanje tehnoloških sistema, održavanje i administriranje računarske mreže i slično.

Što se tiče rada na unapređenju informacionih tehnologija tokom 2018. godine izvršena su i razna unapređenja poslovnog informacionog softvera – izmijenjen je informacioni sistem vezano za utuženja, isključenja i protokole nesavjesnih potrošača; uveden je nov softver za naplatu potraživanja na šalteru, kao i nov mail server, addon za popis; a proširen je i kapacitet interne mreže; kao i mnogi drugi programi i aplikacije koji olakšavaju svakodnevne aktivnosti Društva.

Ova služba vodi računa o poštovanju pravilnika i procedura koji su sastavni dio ISO Standarda 27001:2013 – sistem menadžmenta bezbjednosti informacija, a odnose se na postupanje sa imovinom i fizička bezbjednost, procjena rizika i upravljanje incidentima po bezbjednost informacija, kontrolu pristupa i softvera, upravljanje kontinuitetom poslovanja i rezervnim kopijama, kao i na klasifikaciju i prenos informacija. U svakodnevne aktivnosti ove službe svakako se mogu uvrstiti i popravka računarske opreme, obučavanje zaposlenih za rad u centralnom informacionom sistemu i u word processing paketima, zatim učestvovanje u izradi tenderske dokumentacije za računarsku opremu, kao i pravljenje projekata za dorade u poslovnim informacionim sistema.

4.4. Izvještaj o prekograničnoj saradnji

U okviru INTERREG programa prekogranične saradnje Društvo je, u saradnji sa opštinom Budva uz koordinaciju samostalnog referenta za prekograničnu saradnju i rukovodioca Službe za detekciju gubitaka i kontrolu kvaliteta, apliciralo za novi softver i

mjerače protoka. Nadležni referent je prošao obuku za dalji radi i nastavak prekogranične saradnje na ovom polju.

4.5. Izveštaj samostalnog referenta za unapređenje sistema kvaliteta

Tokom 2018. godine izvršena je kontrola i verifikacija sertifikata pojedinih standarda poslovanja koje Društvo posjeduje.

ISO 9001:2015 – sistem upravljanja kvalitetom – je standard koji zahtjeva da sistem upravljanja kvalitetom poslovanja Društva bude u skladu da međunarodno priznatim normama. Radilo se na unapređenu ovog standarda, neki postojeći pravilnici su izmjenjeni i unapređeni, doneseni su i novi pravilnici, a sve u skladu sa traženim normama standarda. Kontrola je izvršena u septembru 2018. godine tokom koje je standar verifikovan i produžen.

U cilju zaštite životne sredine Društvo je implementiralo ISO 14001:2015 – sistem menadžmenta životnom sredinom. Ovaj standard se odnosi na upravljanje otpadom kroz procedure i zakonsku regulativu kojom je propisano upravljanje otpadom i monitoring životne sredine. U skladu sa procedurama sprovedena su istraživanja na terenu i implementiran je standard, a njegiova verifikacija je dobijena u septembru 2018. godine. Sprovedena je i obuka lica zaduženog za ovaj standard.

Prema Zakonu o bezbjednosti hrane svi subjekti u poslovanju hranom dužni su da primjenjuju postupke koji se zasnivaju na principima analize opasnosti i kritičnim kontrolnim tačkama – HACCP sistem. Obzirom da je osnovna djelatnost Društva nabavljanje, sakupljanje, prečišćavanje i distribucija pitke vode, a na osnovu Predloga mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu (Ministarstvo održivog razvoja i turizma) Društvo je u obavezi da posjeduje i sertifikat HACCP sistema. Uspostavljeni HACCP sistem prati identifikovane kritične i kontrolne tačke (CC tačke) na način koji omogućava dobijanje pijaće vode koja ne može ugroziti bezbjednost korisnika. Precizno su definisani svi hazardi koji mogu da se pojave tokom proizvodnje i distribucije vode, kao posljedica direktne i indirektno kontaminacije. Evidentirane su sve opasnosti od izvora sirove vode, njene dezinfekcije, preko distributivne mreže koja dovodi vodu do krajnjih korisnika. Definisane su kontrolne mjere kojima se eliminiše i/ili smanjuje opasnost od kontaminacije vode.

ISO 27001:2013 – sistem menadžmenta bezbjednosti informacija. Implementacijom ovog standarda podignuta je sigurnost u radu i zaštita od mogućih piratskih upada.

Važno je naglasiti da Društvo uredno ispunjava zakonske obaveze kroz formu Plana integriteta, ali da djelovi ovog Plana postaju sastavni dio novog Standarda – Registar rizika, koji bi trebalo što prije implementirati. U izradi je i novi Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kao i izrada projekta Asset Management.

4.6. Izveštaj tehnologa

U izvještaju tehnologa, koji se odnosi na kontrolu kvaliteta vode za 2018. godinu, data je statistička obrada podataka sirove i hlorisane vode o osnovnim, periodičnim, mikrobiološkim i fizičko-hemijskim pregledima iste, kao i uporedna analiza mikrobioloških i fizičko-hemijskih pregleda vode u proteklih osam godina.

Osnovni i periodični pregledi vode rađeni su u laboratorijama Instituta za javno zdravlje Podgorica i Doma zdravlja Bar.

Broj uzoraka	Broj uzoraka hlorisane vode	Broj uzoraka sirove vode	Broj hemijski neispravnih hlorisanih uzoraka vode	Broj mikrobiol. neispravnih hlorisanih uzoraka vode	Broj hemijski neispravnih uzoraka sirove vode	Broj mikrobiol. neispravnih uzoraka sirove vode
732	566	166	9	2	4	64

Tabela 11.: statistika osnovnih pregleda vode u 2018.god.

Ukupan broj uzoraka uzetih za mikrobiološki pregled vode	Broj uzoraka sirove vode pregledanih na MB parametre	Broj uzoraka hlorisane vode pregledanih na MB parametre	Broj ispravnih uzoraka sirove vode	Broj ispravnih uzoraka hlorisane vode	Procenat neispravnih uzoraka hlorisane vode	Indikator rizika
366	83	283	11	281	0,7	neznatan

Tabela 12.: Statistika rađenih mikro-bioloških pregleda u 2018. godini

Ukupan broj uzoraka uzetih za FH pregled vode	Broj uzoraka sirove vode pregledanih na FH parametre	Broj uzoraka hlorisane vode pregledanih na FH parametre	Broj ispravnih uzoraka sirove vode	Broj ispravnih uzoraka hlorisane vode	Procenat neispravnih uzoraka hlorisane vode
366	83	283	81	274	3,18

Tabela 13.: Statistika fizičko-hemijskih pregleda vode u 2018. godini

Sirova voda se isporučuje potrošačima samo na teritoriji sela Markovići i potrošači su upoznati da voda nije za piće. Što se tiče hlorisane vode za devet uzoraka je potvrđeno da je pronađena povećana mutnoća. Šest od tih devet uzoraka su iz Buljarice, gdje je slaba potrošnja pa se voda dugo zadržava u cijevima, koje su inače lošeg kvaliteta. Svi uzorci su odgovarali uslovima koji su u pogledu mikro-bioloških parametara propisani pravilnikom, tako da je voda bila bezbjedna za piće.

Tokom godine na cijeloj teritoriji naše opštine bilo je tri prekida u snabdijevanju ispravnom vodom za piće zbog povećane mutnoće uzrokovane obilnim padavinama. Potrošači su bili obavješteni putem lokalnih i državnih medija.

Kako bi se još više poboljšao kvalitet vode kojom se snabdijevaju potrošači neophodno je sanitarno zaštititi sva izvorišta, dezinfikovati vodu na izvorištima Loznica i Piratac, nakon svakog otklanjanja kvara isprati cjevovod prije puštanja vode potrošačima, uraditi izolaciju na usisnoj cijevi na vodoizvorištu Reževići, ugraditi mjerač protoka na izvorištu Praskvica, ugraditi online turbidimetar na vodoizvorištu Rijeka Reževića, nabaviti nove hlorkomparatore, prije sušnog i poslije kišnog perioda odraditi čišćenje i hiperhlorinaciju svih izvorišta na teritoriji SO Budva, i izraditi plan zaštite voda i formirati tim za sprovođenje ove aktivnosti. U skladu sa ISO 14001:2015 – sistem menadžmenta životnom sredinom potrebno je izraditi magacin za hlor, a po preporuci sertifikacionog tijela za HACCP sistem potrebno je omogućiti internoj kontroli kvaliteta vode pristup SCADA sistemu. Za nesmetan rad interne kontrole kvaliteta vode i tehnologa neophodno je i jedno vozilo i jedan vozač koji posjeduje ADR sertifikat koji se odnosi na voženje opasnog i toksičnog materijala.

5. Izvještaj o radu Sektora za pravne i opšte poslove

Sektor za pravne i opšte poslove prati zakonitost rada Društva, predstavlja Društvo pred sudom i drugim državnim organima, izrađuje akte vezane za poslovanje Društva, razne ugovore, planove za obuku zaposlenih, obrađuje i sprovodi procedure za ocjenjivanje rada zaposlenih, kao i sve administrativne poslove kako bi se omogućilo nesmetano poslovanje Društva. U okviru sektora posluju dvije službe: Služba za pravne poslove i ljudske resurse i Služba opštih poslova.

Tokom 2018. godine Društvo je pred Javnim izvršiteljem pokrenulo izvršne postupke po osnovu duga za utrošenu vodu i tehničke fakture protiv fizičkih lica ukupnom iznosu od 271.664,83€ i protiv pravnih lica u iznosu od 535.123,63€, što ukupno iznosi 807.079,92€. Društvo je saradnju sa Javnim izvršiteljem započelo 2014. godine. Od tada pa do kraja 2018. godine ukupno je pokrenuto izvršnih postupaka protiv fizičkih i pravnih lica u iznosu od 3.843.142,89€. Od ovog iznosa rješeno je oko 43%, odnosno 1.640.041,10€. Način rješavanja ovih izvršenja do kraja 2018. godine: naplaćeno – ukupno 1.181.710,67€; finansijske korekcije – ukupno 297.333,37€ i obustavljeno – 160.997,06€. Rješavanje preostalih izvršenja očekuje se tokom 2019. godine, s tim što se ne može sa sigurnošću reći o kojoj očekivanoj naplati je riječ, jer to zavisi od uloženi žalbi tuženih lica, efikasnosti sudova i mogućnosti naplate sa žiro-računa tuženih u slučaju dobijenih sporova.

Po podacima dobijenim iz Službe računovodstva tokom 2018. godine preko Javnog izvršitelja i putem protokola, dogovora, vansudskih poravnanja i slično za dobijene sporove ukupno je naplaćeno 165.663,15€ i to:

- za postupke koji su pokrenuti u 2014. godini ukupno je naplaćeno 6.354,31€, od čega naplata od pravnih lica iznosi 4.440,24€, dok naplata od fizičkih lica iznosi 1.914,07€;
- za postupke koji su pokrenuti u 2015. godini naplaćeno je 14.421,26€, od čega naplata od pravnih lica iznosi 11.682,55€, dok naplata od fizičkih lica iznosi 2.738,71€;
- za postupke koji su pokrenuti u 2016. godini naplaćeno je 20.557,17€, od čega naplata od pravnih lica iznosi 17.378,37€, dok naplata od fizičkih lica iznosi 3.178,80€;
- za postupke koji su pokrenuti u 2017. godini naplaćeno je 42.432,38€, od čega naplata od pravnih lica iznosi 25.554,93€, dok naplata od fizičkih lica iznosi 16.877,45€;
- za postupke koji su pokrenuti u 2018. godini naplaćeno je 81.898,03€, od čega naplata od pravnih lica iznosi 34.766,52€, dok naplata od fizičkih lica iznosi 47.131,51€.

U korist Društva tokom 2018. godine donesene su odluke u nekoliko sporova, ukupne vrijednosti spora cca 41.300,00€, čija se naplata očekuje tokom 2019. godine, kao i naplata troškova postupka i pripadajuća kamata. U toku 2017. godine Društvo je izgubilo spor sa FAB-LIVE TRE CANE u iznosu od 14.647,00€, ali je tokom 2018. godine Apelacioni sud je usvojio tužbeni zahtjev Društva protiv FAB-LIVE TRE CANE i očekuje se naplata ovog iznosa u 2019. godini. Pojedini sporovi koje je Društvo pokrenulo protiv nesavjesnih potrošača, nisu u potpunosti okončani u korist Društva, jer su se potrošači pozvali na zastaru potraživanja, tako da je sud donio odluku da se dio potraživanja po ovim sporovima stornira.

Pred Privrednim sudom iz Podgorice tokom 2017. godine pokrenut je postupak protiv „WTE Desalinizacija morske vode” doo Podgorica za povraćaj sredstava u iznosu od 100.000€ koja su bez osnova i validnog mjeničnog ovlašćenja skinuta sa računa Društva. Ovaj postupak još uvijek nije okončan, a postrojenje za preradu morske vode sa pratećom opremom nije preuzeto od vlasnika „WTE Desalinizacija morske vode” doo Podgorica, niti se kao takvo vodi u poslovnim knjigama Društva. Eventualno preuzimanje postrojenja obaviće se tek nakon izvršene procjene njegove ispravnosti i stanja od strane ovlaštenog vještaka.

Dio radnih sporova koji su bili pokrenuti protiv Društva okončani su tokom 2018. godine: dva spora su okončana u korist tužitelja, jedan spor u korist tuženog (Društva), a jedna tužba je povučena. Podnesene su dvije nove tužbe radi poništenja prestanka radnog odnosa i isplate zarade po osnovu razlike u koeficijentu, prekovremenih sati i noćnog rada. Rješavanje preostalih i novih radnih sporova očekuje se tokom 2019. godine.

U okviru zaštite na radu tokom 2018. godine 32 zaposlena na radnim mjestima sa povećanim rizikom (monteri u izgradnji, zidar, tesar, varilac, fizički radnici, bagerista, radnici na održavanju kanalizacije i mehaničar) obavili su redovne ljekarske preglede, nakon kojih je ljekarska komisija utvrdila da su svi zaposleni na ovim radnim mjestima sposobni za obavljanje radnih zadataka. Samo jedan zaposleni je prijavio povredu na radu, koju je ljekar kvalifikovao kao povredu lakše prirode. Svi zaposleni na radnim mjestima na održavanju vodovodne i kanalizacione infrastrukture Društva koristili su sredstva i opremu zaštite na radu. Tokom 2018. godine odrađene su sve neophodne opravke na elektro i gromobranskim instalacijama, te su na taj način sprovedene sve mjere za bezbjedan rad na poslu.

Dio izvještaja Sektora za pravne i opšte poslove koji se odnosi na kadrovsku evidenciju i strukturu zaposlenih biće obrađen kroz Izvještaj o poslovanju 7.1. Radna snaga.

6. Izvještaj o radu Službe unutrašnje revizije

Pored toga što je i zakonska obaveza, potreba za uspostavljanje upravljanja rizicima u javnom sektoru temelji se na tome što svaka aktivnost u poslovanju društva, odnosno u ostvarivanju postavljenih ciljeva, sa sobom nosi određen rizik. Kako bi se taj rizik sveo na minimum neophodno je identifikovati, procijeniti i upravljati rizicima koji mogu ugroziti ostvarivanje ciljeva.

Tokom prethodnih godina dešavale su se velike promjene u menadžmentu i kadrovskoj strukturi Društva, a pogotovo u Službi unutrašnje revizije koja je odgovorna za uspostavljanje upravljanja rizicima. Zbog toga izvještaj o radu Službe unutrašnje revizije nije potpun.

Kao odgovorno pravno lice Društvo upravlja rizicima tako što su sva odgovorna lica u Društvu obavezna da izvještavaju o značajnim promjenama postojećih identifikovanih rizika, o novim prijetnjama i predlozima za sprovođenje mjera za sprječavanje rizika.

Najznačajniji rizici koji mogu uticati na poslovanje Društva su učestale promjene u menadžmentu, kadrovskoj strukturi, sistemu poslovanja, procesima poslovanja, i drugo; zatim havarije na vodovodnoj i kanalizacionoj infrastrukturi, nenaplativost potraživanja, gubici na mreži, Ugovor o isporuci vode sa Regionalnim vodovodom, smanjenje cijene usluga koje Društvo pruža korisnicima, kreditna zaduženost, sudski procesi, obaveza prema Osnivaču po osnovu Ugovora o razgraničenju troškova iz DBFO Ugovora koji se odnosi na trošak po osnovu WTE Otpadne vode i slično.

Najveći rizici po poslovanje Društva su svakako:

- ✓ Ugovor o razgraničenju troškova iz DBFO Ugovora sa Osnivačem,
- ✓ dotrajalost primarne vodovodne mreže i mogućnost havarija na istoj,
- ✓ gubici na mreži,
- ✓ sudski procesi koji se vode protiv Društva i mogućnost blokade tekućih računa kod poslovnih banaka,
- ✓ povećanje cijene nabavke vode od Regionalnog vodovoda,
- ✓ smanjenje cijena usluga koje Društvo pruža,
- ✓ nelikvidnost i/ili stečaj poslovnih banaka kod kojih Društvo ima sredstva na tekućim računima,
- ✓ zastara i nemogućnost naplate potraživanja.

Društvo je tokom prethodnog perioda uspostavilo nekoliko pravilnika, procedura i uputstava u pojedinim sektorima koji se tiču upravljanja rizicima, od kojih su najznačajniji:

- Uputstvo za djelovanje u vanrednim situacijama (havarijama)
- Pravilnik o računovodstvenim politikama u skladu sa MRS/MSFI
- Pravilnik o finansijskom poslovanju
- Pravilnik o načinu evidentiranja i izdavanja izlaznih faktura
- Uputstvo za rješavanje nastalog duga kod nesavjesnih potrošača

- Saradnja sa Javnim izvršiteljem
- Plan javnih nabavki
- Unapređenje ISO 9001:2015 – sistem upravljanja kvalitetom,
- Implementacija ISO 14001:2015 – sistem menadžmenta životnom sredinom,
- Implementacija ISO 27001:2013 – sistem menadžmenta bezbjednosti informacija,
- Implementacija HACCP sistem predstavlja sistem bezbjednosti hrane (vode),
- Plan integriteta
- Implementacija Benchmarking-a

Važno je naglasiti da je u izradi novi Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, zatim izrada projekta Asset Management, unapređenje poslovnog softvera, unapređenje Benchmarking-a i slično.

Imajući u vidu navedeno neophodno je nastaviti rad na uspostavljanju upravljanja rizicima i izradi Registra rizika, jer je cilj Društva da nađe što bolji način za identifikovanje, procjenu i upravljanje rizicima kako bi buduće poslovanje Društva bilo što uspješnije.

7. Izvještaj o radu Sektora za nabavku

Sektor za nabavku u okviru svog djelokruga rada vrši poslove na sprovođenju postupaka javnih nabavki i nabavki, kao i magacinskog poslovanja (zaprimanje, skladištenje i izdavanje materijala, rezervnih djelova, goriva i maziva i alata i sitnog inventara). U okviru sektora posluju tri službe: Služba javne nabavke, Služba nabavke i Magacin.

7.1. Služba javnih nabavki

Tokom 2018. godine raspisano je 13 otvorenih poziva (tendera) za robe, usluge i radove. Pojedini tenderi su raspisani po partijama, a za svaku partiju se posebno potpisuje ugovor. U 2018. godini realizovano je 16 ugovora, ukupne vrijednosti od 611.818,24€. Tri otvorena postupka su prenesena u 2019. godinu koji se odnose na nabavku hlora, izradu projektne dokumentacije i nabavku vodovodnog i kanalizacionog materijala. Očekuje se potpisivanje ugovor za nabavku hlora i ugovor za izradu projektne dokumentacije početkom 2019. godine, dok poziv za nabavku vodovodnog i kanalizacionog materijala nije realizovan zbog žalbe jednog od ponuđača, pa se njegova realizacija očekuje tokom 2019. godine.

Pored tenderskih procesa raspisan je i 1 poziv putem hitnih nabavki za potopnu pumpu za crpnu stanicu Reževići, ugovorene vrijednosti 17.545,00€. Putem postupka uz zahtjev za dostavljanje ponuda malih vrijednosti do 15.000,00€ realizovano je 9 metoda ugovorenih nabavki ukupne ugovorene vrijednosti 59.542,00€, za koje su i realizovani ugovori. Za nabavku malih vrijednosti putem profakture, odnosno takođe uz tri ponude, evidentirano je 637 pojedinačnih nabavki malih vrijednosti u ukupnom iznosu od 174.133,33€.

Svi navedeni ugovori odrađeni su u skladu sa propisima važećeg Zakona o javnim nabavkama i QMS standardima, ispunjene su i sve propisane procedure, počev od plana javnih nabavki, preko donošenja odluka o raspisivanju poziva, odluka o izboru najpovoljnijeg ponuđača, do potpisivanja ugovora.

7.2. Nabavna služba

Nabavna služba se bavi nabavkom neophodnog materijala za nesmetan rad Društva. Njen rad zavisi od nabavne politike Društva i uslova na tržištu. Osnovni zadaci ove službe su praćenje tržišta, planiranje nabavke materijala u količini i cijeni, evidencija nabavki, predkalkulacija cijena i slično. Svi predviđeni zadaci i obaveze izvršeni su pridržavajući se potpisanih ugovora sa dobavljačima putem javnih nabavki i direktnom nabavkom kojoj su prethodile tri ponude.

Obzirom da tender za nabavku vodovodnog i kanalizacionog materijala nije sproveden do kraja, najveći problem u poslovanju ove službe tokom 2018. godine predstavljale su hitne nabavke vodovodnog i kanalizacionog materijala, koje su uzrokovane velikim kvarovima na mreži.

8. Izveštaj o poslovanju

Sve investicione, finansijske i poslovne aktivnosti Društva su novčano iskazane vrijednosti kroz osnovne finansijske iskaze: bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o tokovima gotovine, izvještaj o promjenama na kapitalu i napomene uz finansijske izvještaje. Pomenuti izvještaji predstavljaju informacionu podlogu za analizu poslovanja, odnosno izvještaj o poslovanju i neophodno ih je posebno analizirati kako bi se ukazalo na određene aspekte finansijski izraženih aktivnosti Društva. Izvještaj o poslovanju Društva predstavlja ispitivanje i ocjenu finansijskog položaja i uspješnosti poslovanja Društva u odnosu na prethodni period.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa Zakonom o računovostvu i reviziji, sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja (MSFI) i sa Međunarodnim Računovodstvenim Standardima (MRS). Svi finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška i prikazani su u važećoj valuti Crne Gore (EUR, €). Uporedni podaci predstavljaju stanje na kraju prethodne poslovne godine, odnosno početna stanja 2018. godine.

8.1. Radna snaga

Vrste rada	2017 radni sati	2017 primanja	2018 radni sati	2018 primanja	index rad.sati	index primanja
broj radnika	249		243		98	
startni dio		194,464.00		191,036.16		98
redovan rad	391,232	1,890,721.02	390,498	1,907,223.34	100	101
nocni rad	20,568	118,533.73	21,064	121,414.67	102	102
drzavni praznik	20,944	100,559.15	19,112	88,866.73	91	88
rad na drzavni praznik	2,550	16,170.24	2,417	14,745.69	95	91
nocni rad na drz.praznik	744	6,474.29	816	6,771.48	110	105
god.odmor i plaćen g.o.	56,304	280,987.53	49,016	235,480.31	87	84
prevoz		30,350.50		30,228.56		100
bolovanje do 30 dana	6,408	25,671.52	8,616	31,071.48	134	121
bol.lijecenje, izolacija	1,960	9,342.01	3,272	15,856.37	167	170
porodiljno, odrz.trud.	8,364	46,402.20	7,712	44,085.66	92	95
bolovanje preko 60 dana	3,648	11,227.77	352	1,039.68	10	9
prekovremeni rad	10,731	67,939.52	7,752	49,756.31	72	73
bolovanje preko 30 dana	672	3,364.69	3,448	14,404.70	513	428
povreda na radu	144	557.73	320	1,203.78	222	216
ucinak	15,824	11,594.21	15,188	11,119.46	96	96
ostalo + radna grupa		7,327.98		7,487.30		102
dopunski rad korisnici penzije		14,536.85		4,802.66		33
nadok.umanjenja zbog kriznog poreza		19,374.64		17,961.03		93
kazne	504	-421.60	1,216	-936.40	241	222
ukupno placeni sati	540,597		530,799		98	
ukupan bruto		3,176,468.41		3,122,940.32		98
ukupno rad. bruto	540,597	2,855,179.74	530,799	2,793,622.51	98	98
ukupno neto LD		1,901,291.51		1,860,119.25		98
prosjecan neto		636.31		638.34		100

Tabela 15.: analiza plate po vrstama zarade

Društvo je u toku 2018. godine imalo u prosjeku 243 zaposlenih, ili 2% manje nego u 2017. godini. Prosječan neto LD mjesečno po zaposlenom iznosi 638,34€, što je skoro na istom nivou kao i prethodne godine.

U skladu sa Kolektivnim ugovorom Društvo ima i ostala izdvajanja za zaposlene.

vrsta izdvajanja	2017 godina	2018 godina	index
upravni odbor	25,994.18	26,620.29	102
jubilarnе nagrade	0.00	10,600.00	
otpremnina za sporazumni raskid	0.00	237,358.67	
terenski dodatak	2,912.00	2,883.60	99
pomoc u slucaju smrti	5,500.00	6,000.00	109
ostala davanja - 8.mart/zimnica	87,447.66	86,246.16	99
subvencije i pokloni	4,895.25	2,460.75	50
strucna usavršavanja	3,249.88	8,044.92	248
svega	129,998.97	380,214.39	292
prosjecno po radniku /mjesečno/	43.51	130.39	300
ugovor o djelu	36,236.55	17,885.54	49
ugovor o zakupu	2,319.80	2,319.80	100
svega	38,556.35	20,205.34	52
sve ukupno	168,555.32	400,419.73	238
prosjecno po radniku /mjesečno/	56.41	137.32	243

Tabela 16.: analiza ostalih izdvajanja za zaposlene

Ostala izdvajanja u 2018. godini su uvećana u ukupnom iznosu, ali i u mjesečnom prosjeku po zaposlenom u odnosu na 2017. godinu. Razlog tome su isplata jubilarnih nagrada zaposlenima koji su u Društvu proveli 10, 20, odnosno 30 godina radnog staža; zatim sporazumni raskid ugovora o radu sa jedanaest zaposlenih prilikom kojeg je isplaćena otpremnina u skladu sa Odlukom o utvrđivanju visine otpremnine za sporazumni prestanak radnog odnosa zaposlenima u DOO „Vodovod i kanalizacija“ Budva broj 01-1486/1 od 08.03.2018. godine. Troškovi stručnih usavršavanja su uvećani zbog raznih obuka i usavršavanja zaposlenih. Troškovi ugovora o djelu su umanjeni za 51%, dok su troškovi ugovora o zakupu na prošlogodišnjem nivou. Ostala nepomenuta izdvajanja za radnike su na prošlogodišnjem noviu.

Po podacima kadrovske evidencije na dan 31.12.2018. godine Društvo je imalo 242 zaposlenih, od čega 225 zaposlenih na neodređeno vrijeme, 16 zaposlenih na određeno vrijeme i jedno lice u svojstvu pripravnika.

Osim toga jedno lice je angažovano ugovorom o dopunskom radu.

Starosna struktura zaposlenih na neodređeno vrijeme (225) je:

do 30 godina	8 zaposlenih
od 30 do 40 godina	60 zaposlena
od 40 do 50 godina	73 zaposlena
<u>preko 50 godina</u>	<u>84 zaposlena</u>
UKUPNO	225 zaposlenih

Struktura zaposlenih na neodređeno vrijeme (225) prema godinama staža bila je:

do 10 godina staža	53 zaposlenih
od 10 do 20 godina staža	70 zaposlenih
od 20 do 30 godina staža	60 zaposlena
<u>preko 30 godina staža</u>	<u>42 zaposlenih</u>
UKUPNO	225 zaposlenih

Po Odluci o utvrđivanju visine otpremnine za sporazumni prestanak radnog odnosa br. 01-1486/1 od 08.03.2018. godine, zaposlenom treba da se isplati određena otpremnina u zavisnosti od godina radnog staža. Tokom 2018. godine jedanaest zaposlenih je sporazumno raskinulo radni odnos, a zaposleni koji su u Društvu sa stažom od 10, 20 ili 30 godina dobili su jubilarne nagrade.

Fond PIO Crne Gore utvrdio je radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, i to:

1. Stepen uvećanja 12/14 utvrđen je za radna mjesta
  - a) monter na održavanju vodovodne mreže (8 izvršilaca) i
  - b) bravar/varilac (8 izvršilaca)
2. Stepen uvećanja 12/15 utvrđen je za radna mjesta
  - a) radnik na održavanju kanalizacije (8 izvršilaca) i
  - b) vozač specijalne cistjerne i cistjerne za fekalije (8 izvršilaca)

Ovi troškovi su uvećali planirane troškove za bruto zarade za 2018. godinu, ali i pored toga troškovi bruto zarada su ostali na istom nivou kao u prethodnom obračunskom periodu.

Obzirom da još uvijek nije usvojen novi Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, treba nastaviti sa usavršavanjem i prekvalifikacijom određenog broja radne snage i na taj način nadoknaditi njegove nedostatke i povećati produktivnost radne snage.

8.2. Analiza finansijskih iskaza

Analiza finansijskih iskaza je svakako najvažniji dio cjelokupne analize poslovanja Društva, jer se na osnovu nje donosi sud o bonitetu Društva, njegovom položaju i uspješnosti menadžmenta. Analiza finansijskih iskaza obuhvata detaljne analize bilansa – bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o tokovima gotovine i izvještaj o promjenama na kapitalu.

8.2.1. Analiza bilansa stanja

Bilans stanja predstavlja presjek stanja poslovanja Društva i oslikava njegov finansijski položaj na određeni dan kroz oblik i strukturu sredstava i izvora finansiranja. Struktura sredstava (aktiva) prikazuje investicione aktivnosti - način na koji su sredstva uložena, dok struktura izvora finansiranja (pasiva) ukazuje na efekte investicionih aktivnosti.

Uslov za održavanje likvidnosti i solventnosti predstavlja finansijska ravnoteža, pa je opšti cilj analize bilansa stanja ispitivanje snage Društva, odnosno ispitivanje likvidnosti, solventnosti i kapitalne osnove Društva.

		2016	2017	2018	index 2018/ 2016	index 2018/ 2017
	AKTIVA	21,938,097	22,130,135	21,188,327	97	96
B	STALNA IMOVINA	16,111,617	15,339,881	14,516,943	90	95
II	Nematerijalna imovina - softver i licence	17,066	8,932	6,286	37	70
III	Nekretnine postrojenja i oprema	16,076,275	15,315,643	14,498,321	90	95
	zemljište	5,805,340	5,805,340	5,805,340	100	100
	investicije u toku	106,460	97,351	54,954	52	56
	građevinski objekti	6,527,801	5,932,942	5,309,194	81	89
	mašine i oprema	693,259	481,718	328,995	47	68
	kancelarijska oprema	34,126	36,390	42,613	125	117
	namještaj	11,864	11,735	15,492	131	132
	vozila	22,569	73,901	64,534	286	87
	alat i inventar	891	2,301	3,234	363	141
	avansi za postrojenja i opremu	2,872,789	2,872,789	2,872,789	100	100
	ostala materijalna imovina	1,176	1,176	1,176	100	100
IV	Dugoročna potraživanja - potraživanja od radnika za stambene kredite	18,276	15,306	12,336	67	81
C	odložena poreska sredstva	106,707	135,149	164,535	154	122
D	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje je obustavljeno	0	0	0		
	građevinski objekti namijenjeni prodaji					
	postrojenja i oprema namijenjeni prodaji					
E	Obrtna sredstva	5,719,773	6,655,105	6,506,849	114	98
I	Zalihe	497,334	572,678	629,596	127	110
	materijal	490,341	474,177	530,121	108	112
	rezervni dijelovi	399	480	470	118	98
	gorivo i mazivo	1,625	1,450	1,630	100	112
	avansi dati dobavljačima	4,969	96,571	97,375	1960	101
II	Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina	5,222,439	6,082,427	5,877,253	113	97
1	Kratkoročna potraživanja od kupaca	4,416,878	4,766,070	4,358,109	99	91
	kupci - pravna lica	3,022,183	3,776,087	3,887,975	129	103
	kupci - fizička lica	3,369,735	3,571,779	3,392,015	101	95
	ispravka vrijednosti kupaca	(2,109,414)	(2,626,402)	(2,965,521)	141	113
	potraživanja od zaposlenih - za manjkove	99,331	1,153	601	1	52
	potraživanja od zaposlenih - mobilni telefon	1,808	2,182	2,172	120	100
	potraživanja od zaposlenih - akontacija ld+sl.put.	22,564	8,724	2,909	13	33
	potraživanja od zaposlenih - depoziti šaltera	300	300	300	100	100
	potraživanja pos terminal		772	14		2
	potraživanja za koncesione naknade					
	potraživanja koja se refundiraju	10,371	31,475	37,371	360	119
	ostala potraživanja			273		
2	Potraživanja po osnovu preplaćenih poreza na dobit					
3	Kratkoročni finansijski plasmani	5,900			0	
4	Gotovinski ekvivalenti	535,552	1,197,656	1,509,421	282	126
	kratkoročna oročena sredstva - depozit		1,000,000	800,000		80
	žiro račun	535,534	196,986	685,608	128	348
	devizni žiro-račun			23,730		
	blagajna	18	670	83	461	12
5	porez na dodatu vrijednost i AVR	264,109	118,701	9,723	4	8
	PASIVA	21,938,097	22,130,135	21,188,327	97	96
A	Kapital i rezerve	15,812,799	15,962,897	16,060,568	102	101
I	Upisani kapital	4,465,405	4,465,405	4,465,405	100	100
IV	Revalorizacione rezerve	10,641,258	10,574,496	10,562,859	99	100
VI	Neraspoređeni dobitak/gubitak	915,002	922,996	1,032,304	113	112
	neraspoređena dobit iz prethodnih godina - akumulirana	888,768	706,136	941,415	106	133

	dobit iz poslovanja i razlike u amortizaciji po procjeni					
	neraspoređeni dobitak tekuće godine	26,234	216,860	90,889	346	42
VII	Gubitak	(208,866)				
B	Dugoročna rezervisanja i obaveze	1,434,150	1,040,555	723,223	50	70
I	Dugoročna rezervisanja	196,222	214,512	240,903	123	112
	rezervisanja za otpremnine prilikom odlaska u penziju	159,226	182,281	213,794	134	117
	rezervisanja za jubilarne nagrade	36,996	32,231	27,109	73	84
II	Dugoročne obaveze	1,237,928	826,043	482,320	39	58
	obaveze za dugoročne kredite banaka	1,237,928	826,043	482,320	39	58
C	Odložene poreske obaveze					
D	Kratkoročna rezervisanja i obaveze	4,691,148	5,126,683	4,404,536	94	86
I	Kratkoročne obaveze	4,691,148	5,126,683	4,404,536	94	86
1	kratkoročne finansijske obaveze	360,078	316,406	282,515	78	89
	kratkoročne finansijske obaveze	357,415	315,250	280,893	79	89
	obaveze za preplaćena potraživanja kupaca	2,663	1,156	1,622	61	140
3	obaveze iz poslovanja	2,477,025	3,199,566	2,740,238	111	86
	obaveze prema dobavljačima	2,424,679	3,147,220	2,687,892	111	85
	primljeni avansi	52,346	52,346	52,346	100	100
4	Ostale kratkoročne obaveze	1,775,039	1,503,381	1,302,811	73	87
	obaveze za neto zarade	57,184			0	0
	porezi i doprinosi na zarade	(260)	(260)	(261)	100	100
	obaveze za kamate	97,215	47,258		0	0
	obaveze za prirez	58,126	17,033	17,033	29	100
	odloženi prihodi - donacija	205,151	156,396	103,870	51	66
	odloženi prihodi - opština	1,354,343	1,279,665	1,171,841	87	92
	ostale kratkoročne obaveze i PVR	3,280	3,289	10,328	315	314
5	Obaveze po osnovu PDV-a i ostalih javnih prihoda	23,649	3,306	5,306	22	160
	obaveza za PDV	21,013	(8,185)	9,189	44	212
	vodni doprinosi	2,636	11,491	(3,883)	247	134
6	obaveze po osnovu poreza na dobit	55,357	104,024	73,666	133	71

Tabela 18.: analitički prikaz bilansa stanja (u EUR)

Sagledavajući analitički razvrstan bilans stanja dolazi se do sledećih zaključaka:

- **Nematerijalna imovina** Društva se sastoji od softvera i licenci pojedinih programa u sadašnjoj vrijednosti od 6.286€ i u odnosu na prethodnu njena vrijednost je manja za 30%, zbog amortizacije;

- **Materijalna imovina** Društva je umanjena za 5% i ukupno iznosi 14.498.321€, a sastoji se od: zemljišta u vrijednosti od 5.805.340€ (koje se ne amortizuje), zatim investicija u toku (ulaganja u postrojenja i opremu) u iznosu od 54.954€, građevinskih objekata sadašnje vrijednosti 5.309.194€, mašina i opreme sadašnje vrijednosti 328.995€, namještaja sadašnje vrijednosti 15.492€, kancelarijske opreme sadašnje vrijednosti 42.613€, vozila sadašnje vrijednosti 64.534€ i alata i inventara sadašnje vrijednosti 3.234€. Sve pomenute kategorije materijalne imovine su amortizovane, iako su pojedine sadašnje vrijednosti uvećane. Uvećanje je nastalo zbog nabavke nove imovine. Avansi za postrojenja i opremu su na istom nivou kao i prethodne godine (2.872.789€), jer predstavljaju plaćanja Društva po osnovu solidarnog jemstva o vraćanju ½ od iznosa dugoročnog kredita br. KR-378/08, čiji je korisnik „Mediteran WTE“ d.o.o., a u vezi sa poboljšanjem vodosnabdijevanja Budve. Odliv sredstava u iznosu od 2.850.409€ Društvo je klasifikovalo kao date avanse za postrojenja i opremu, dok se preostali dio avansa u iznosu od 22.380€ odnosi na kupljeno zemljište koje još uvijek nije uknjiženo kao svojina Društva i prešlo je u sudski spor. Ostala nematerijalna imovina odnosi se na knjige, slike i slično, i sadašnja vrijednost je 1.176€.

- Ostali dugoročni finansijski plasmani, koji se odnose na dugoročna potraživanja od radnika po osnovu stambenih kredita, iz godine u godinu se umanjuju, pa je njihova sadašnja vrijednost 12.336€ i manja za 19% u odnosu na prethodni obračunski period;
- Odložena poreska sredstva su iznosi poreza na dobit nadoknadivi u budućim periodima, iznose 164.535€ i uvećana su za 22%. Sastoje se od odloženog poreza od 9% koji je utvrđen po osnovu privremene razlike između sadašnje knjigovodstvene vrijednosti i poreske vrijednosti osnovnih sredstava (27.011€), izdvojenih sredstava za rezervisanja za otpremnine prilikom odlaska u penziju i rezervisanja za jubilarne nagrade (21.681€) i akumuliranog odloženog poreza iz prethodnih godina (115.843€);
- Obrtna sredstva su u ukupnom iznosu umanjena za 2% u odnosu na prethodnu godinu. Zalihe su u ukupnom iznosu uvećane za 10%. Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina u ukupnom iznosu su umanjeni za 3%, uslijed umanjenja kratkoročnih potraživanja od kupaca u ukupnom iznosu od 9%, uvećanja gotovinskih ekvivalenata za 26% i umanjenja poreza na dodatu vrijednost i aktivnih vremenskih razgraničenja (AVR) za 92%. Kratkoročna potraživanja od pravnih lica uvećana su za 3%, dok su potraživanja od fizičkih lica umanjena za 5%. Što se tiče ispravke vrijednosti kupaca (negativna stavka obrtnih sredstava koja predstavlja procjenu nenaplativih potraživanja) u odnosu na prethodnu godinu uvećana su za 13% i odnose se na nenaplaćena potraživanja od kupaca iz 2016. godine. Potraživanja od zaposlenih za manjkove i akontacije su umanjena, dok su potraživanja od zaposlenih za potrošnju mobilnih telefona i depozit za šalter na istom nivou kao i prethodne godine. Potraživanja koja se refundiraju (bolovanja) uvećana su za 19%. Treba naglasiti da su nakon izrade završnog računa ova potraživanja naplaćena od FOND-a za zdravstvo i Centra za socijalni rad. Kratkoročnih finansijskih plasmana (kratkoročne finansijske pozajmice) tokom godine nije bilo. Sagledavajući gotovinske ekvivalente može se uvidjeti da je na dan 31.12.2018. godine Društvo imalo, u ukupnom iznosu, uvećana sredstava na žiro-računima i blagajni za 26%. PDV i aktivna vremenska razgraničenja (AVR) odnose se na odloženu kamatu po osnovu dugoročnih kredita, unaprijed plaćenih premija osiguranja i drugih razgraničenih troškova.
- Kapital i rezerve na kraju 2018. godine ukupno iznose 16.060.568€ i predstavljaju 75,80% ukupne pasive i oko 3,65 puta pokriva kratkoročne obaveze Društva, odnosno oko tri puta pokriva ukupne obaveze Društva, što predstavlja veliku garanciju kako Društvu tako i povjericima. Sastoji se od osnovnog kapitala koji iznosi 4.465.405€, revalorizacionih rezervi (nastalih po osnovu efekata izvršene procjene 01.01.2014. godine) u iznosu od 10.562.859€, kao i neraspoređenog dobitka tekuće 2018. godine i akumulirane dobiti prethodnih godina u iznosu od 1.032.304€;
- Dugoročna rezervisanja i obaveze Društva iznose 723.223€ i umanjene su za 30%. Sastoje se iz obaveza po osnovu kredita koji su uzeti tokom ranijih obračunskih perioda, a sadašnje vrijednosti 482.320€, kao i dugoročnih rezervisanja za otpremnine prilikom odlaska u penziju i jubilarnih nagrada sadašnje vrijednosti 240.903€, koja su knjižena primjenom MRS 19 – primanja zaposlenih;
- Kratkoročna rezervisanja i obaveze umanjene su za 14%, iznose 4.404.536€, jer Društvo svoje obaveze redovno izmiruje. Sastoje se od: kratkoročnih finansijskih obaveza po osnovu kredita, koja su umanjena za 11% i iznose 282.515€; obaveza iz poslovanja koja su umanjena

za 14% i iznose 2.740.238€; ostalih kratkoročnih obaveza koje su umanjene za 13% i iznose 1.302.811€; obaveza po osnovu PDV-a i ostalih javnih prihoda koje su uvećane za 60% i iznose 5.306€; kao i obaveza po osnovu poreza na dobit koje su i pored pozitivnog poslovanja firme umanjene za 29% i iznose 73.666€.

8.2.2. Analiza bilansa uspjeha

Bilans uspjeha je periodičan izvještaj kroz koji se sagledava prinostni položaj Društva. Veoma je važan za planiranje budućeg poslovanja. Osnovni elementi ovog bilansa su prihodi i rashodi, a njihova razlika predstavlja finansijski rezultat poslovanja, koji može biti pozitivan (dobit) ili negativan (gubitak), što iziskuje detaljnu analizu rezultata kako bi se dobio uvid u prinostnu moć Društva.

Prihodi se sastoje od prihoda iz poslovanja (redovni prihodi) i prihoda koji nisu rezultat uobičajenih aktivnosti (dobit / vanredni prihodi). Rashodi se sastoje od troškova (redovni rashodi) i gubitaka (vanredni rashodi) u toku određenog vremenskog perioda izraženi u novčanoj vrijednosti. Razlika između prihoda i rashoda predstavlja finansijski rezultat poslovanja Društva, kao i osnovno mjerilo uspješnosti njegovog poslovanja – *dobitak/gubit*.

	2016	2017	2018	index 2018/ 2016	index 2018/ 2017
I POSLOVNI PRIHODI	8,333,069	8,502,134	7,312,198	88	86
1 Prihodi od prodaje	8,040,999	8,205,241	6,981,576	87	85
prihodi od prodaje vode - privreda	3,275,323	4,117,986	3,647,736	111	89
prihodi od prodaje vode - građani	2,800,853	2,825,227	2,938,196	105	104
prihodi od naknade	1,656,742	999,608	68,222	4	7
prihodi od usluga - priključci	153,075	163,253	228,428	149	140
prihodi od usluga - crpljenje, montaža, baždarenje, monitoring, povraćaj vodomjera, ostalo	61,203	17,285	60,379	99	349
prihodi od usluga - nelegalno preuzeta voda	15,295	76,132	15,615	102	21
prihodi od usluga - pricinjena šteta	78,508	5,750	23,000	29	400
2 Prihodi od aktiviranja učinaka i vode	38,687	112,670	55,277	143	49
interne situacije - građevinski objekti	0	32,212			0
popravljeni vodomjeri/rabat goriva	38,687	80,458	55,277	143	69
5 Ostali poslovni prihodi	253,383	184,223	275,345	109	149
prihodi od refundacije bolovanja	47,426	43,282	78,581	166	182
prihodi od Opštine - odloženi	131,874	74,678	107,824	82	144
prihodi od donacije - odloženi	17,580	17,532	30,278	172	173
prihodi od donacije - european commission	53,767	48,672	58,661	109	121
ostali poslovni prihodi - usaglašavanje	2,736	59	1	0	2
II POSLOVNI RASHODI	(8,506,286)	(7,963,413)	(6,808,057)	80	85
1 Nabavna vrijednost prodate robe	(1,476,439)	(1,387,344)	(1,286,070)	87	93
regionalni vodovod	(1,476,439)	(1,387,344)	(1,286,070)	87	93
2 Troškovi materijala	(535,559)	(595,903)	(622,214)	116	104
troškovi materijala	(284,306)	(269,126)	(258,517)	91	96
troškovi rezervnih djelova	(12,204)	(11,558)	(13,646)	112	118
troškovi goriva i maziva	(62,283)	(65,630)	(60,009)	96	91
troškovi kancelarijskog materijala	(20,774)	(18,904)	(17,804)	86	94
troškovi električne energije	(155,992)	(230,685)	(272,238)	175	118
3 Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	(3,234,365)	(3,357,474)	(3,531,601)	109	105
troškovi neto zarada	(1,803,834)	(1,901,291)	(1,860,119)	103	98
troškovi poreza i doprinosa na zarade	(1,208,300)	(1,275,177)	(1,262,825)	105	99
troškovi ugovora o djelu	(36,023)	(36,010)	(17,774)	49	49

	troškovi ugovora o zakupu	(2,305)	(2,305)	(2,305)	100	100
	troškovi upravnog odbora	(27,238)	(25,762)	(26,383)	97	102
	troškovi otpremnina i jubilarnih nagrada	(33,357)	0	(245,380)	736	
	troškovi službenih putovanja	(18,541)	(10,456)	(11,857)	64	113
	troškovi terenskog dodatka	(2,838)	(2,912)	(2,884)	102	99
	pomoć radnicima u slučaju smrti člana porodice	(7,000)	(5,500)	(6,000)	86	109
	troškovi subvencija i nagrada	(6,600)	(7,246)	(6,934)	105	96
	ostali lični rashodi - sindikat	(6,100)	(8,945)	(8,300)	136	93
	ostali lični rashodi - zimnica	(82,229)	(81,870)	(80,840)	98	99
4	Troškovi amortizacije i rezervisanja	(1,072,160)	(869,212)	(881,834)	82	101
	troškovi amortizacije osnovnih sredstava	(874,261)	(846,157)	(819,556)	94	97
	rezervisanja za otpremnine prilikom odlaska u penziju	(160,903)	(23,055)	(62,278)	39	270
	rezervisanja za jubilarne nagrade	(36,996)	0	0	0	
5	Ostali poslovni rashodi	(2,187,763)	(1,753,480)	(486,338)	22	28
	troškovi transportnih usluga	(12,006)	(14,214)	(7,124)	59	50
	troškovi ptt usluga	(34,195)	(33,663)	(24,661)	72	73
	troškovi usluga održavanja opreme, zgrade, vozila	(69,851)	(61,258)	(80,709)	116	132
	troškovi zakupnine opreme i prostora	(735)	(2,667)	(146)	20	5
	troškovi reklame i propagande	(452)	(643)	(237)	52	37
	troškovi usluga zaštite na radu	(2,250)	(5,400)	(5,400)	240	100
	troškovi usluga prečišćavanja otpadnih voda	(1,700,000)	(1,254,000)		0	0
	troškovi korišćenja vode Čelobrd			(12,597)		
	troškovi drugih proizvodnih usluga - IPA projekat	(12,213)	(27,136)		0	0
	troškovi zdravstvenih usluga	(41,946)	(41,134)	(29,690)	71	72
	troškovi advokatskih usluga	(50,400)	(24,462)	(33,606)	67	137
	troškovi održavanja čistoće	(11,415)	(15,875)	(14,111)	124	89
	troškovi usluga revizije i računovodstva	(4,950)	(3,781)	(18,695)	378	494
	troškovi savjetovanja i seminara	(24,392)	(15,729)	(21,993)	90	140
	troškovi neproizvodnih usluga - oglasi, voda, špedicija	(13,126)	(25,079)	(15,301)	117	61
	troškovi reprezentacije i sajmovi	(12,848)	(10,624)	(7,424)	58	70
	troškovi osiguranja imovine i radnika	(6,877)	(6,573)	(6,907)	100	105
	troškovi platnog prometa - provizije	(12,412)	(15,461)	(16,319)	131	106
	troškovi članarina - udruženja, sindikat, komora	(14,284)	(15,618)	(15,509)	109	99
	troškovi vodnih doprinosa	(110,658)	(123,287)	(122,362)	111	99
	troškovi poreza - carina i prirez	(27,532)	(28,417)	(30,220)	110	106
	ostali nematerijalni troškovi - sudska izvršenja, registracija vozila	(25,221)	(28,459)	(23,327)	92	82
A	POSLOVNI REZULTAT I-II	(173,217)	538,721	504,141	391	94
I	FINANSIJSKI PRIHODI	362,696	376,523	394,352	109	105
	prihodi od kamata	355,186	374,623	390,776	110	104
	prihodi od kamata po sudskim izvršenjima	6,376	1,394	1,422	22	102
	prihodi od kamata - ostalo	1,134	506	2,154	190	426
II	FINANSIJSKI RASHODI	(114,226)	(94,358)	(54,304)	48	58
	rashodi kamata po kreditima	(108,280)	(85,986)	(47,326)	44	55
	rashodi kamata iz DPO	(2,241)	(4,777)	(4,398)	196	92
	rashodi kamata, pdv, sudska izvršenja, koncesije, ...	(3,705)	(3,595)	(2,580)	70	72
B	FINANSIJSKI REZULTAT I-II	248,470	282,165	340,048	137	121
I	OSTALI PRIHODI	41,101	328,822	194,992	474	59
	viškovi materijala	18,949	26,346	29,999	158	114
	prihodi od smanjenja obaveza	15,233	232,949	38,394	252	16
	prihodi od neiskorištenih dugoročnih rezervisanja	1,676	4,765	35,886	2141	753
	ostali poslovni prihodi - kazne, sudske takse	4,899	3,463	5,486	112	158
	premije osiguranja	292	0		0	
	prihodi od uskladjivanja vrijednosti	0	61,299	84,592		138
	prihodi iz ranijih godina	52	0	635	1221	
II	OSTALI RASHODI	(318,120)	(915,027)	(904,012)	284	99
	manjkovi i rashod materijala i osnovnih sredstava	(45,826)	(63,286)	(100,102)	218	158
	otpisi alata i sitnog inventara	(9,424)	(28,300)	(1,634)	17	6
	direktni otpisi kratkoročnih potraživanja	(20,793)	(40,588)	(137,125)	659	338
	kazne i naknade trećim licima	(9,415)	(6,109)	(146,552)	1557	2399
	izdaci za humanitarne i sportske namjene	(20,700)	(24,898)	(28,025)	135	113
	ispravka vrijednosti kupaca	(168,773)	(632,127)	(490,574)	291	78

	rashodi po osnovu usklađivanja potraživanja	(12,350)	(105,234)		0	0
	finansijski rashodi iz ranijeg perioda	(30,839)	(14,485)		0	0
C	REZULTAT OSTALIH AKTIVNOSTI I-II	(277,019)	(586,205)	(709,020)	256	121
	REZULTAT POSLOVANJA					
	A+B+C	(201,766)	234,681	135,169	167	58
	promjene revalorizacionih rezervi	26,234	66,762		0	0
	tekući porez na dobit	(55,357)	(113,024)	(73,666)	133	65
	odloženi poreski prihodi	48,257	28,441	29,386	61	103
	NETO REZULTAT	(182,632)	216,860	90,889	150	42

Tabela 19.: analitički prikaz bilansa uspjeha (u EUR)

Iz prethodne tabele je evidentno da je neto rezultat Društva (rezultat nakon oporezivanja) pozitivan i iznosi 90.889€.

- **Ukupni poslovni prihodi** 7.312.198€ i u odnosu na prethodni obračunski period manji su za 14%. Glavni razlog ovog umanjnja je ukidanje Naknade Odlukom Ustavnog suda Crne Gore krajem januara 2018. godine, kao i loša turistička sezona. Ukupni poslovni prihodi podrazumjevaju:

- **Prihode od prodaje** koji su umanjni za 15%, čija je analitika sledeća: prihodi od prodaje vode pravnim licima (umanjni za 11%), prihodi od prodaje vode fizičkim licima (uvećani za 4%), prihodi od naknade za održavanje i korišćenje vodovodne i kanalizacione mreže (umanjni za čak 96% jer su obračunati za samo 25 dana januara), i prihodi od ostalih usluga (uvećani za u prosjeku 228%).

- **Prihodi od aktiviranja učinaka i vode** su umanjni su za 51%, jer se odnose na interne situacije kojih tokom 2018. godine nije bilo i na prihode od popravljenih vodomjera koji su umanjni za 31% u odnosu na prethodni period. Ovi prihodi prvenstveno zavisi od potrebe zamjene vodomjera na terenu i servisiranja istih, dok zaključenje internih situacija zavisi od mogućnosti investiranja u infrastrukturu Društva.

- **Ostali poslovni prihodi** iznose 275.345€ i uvećani su za 49%. Do uvećanja je došlo usled uvećanja odloženih prihoda od raznih donacija i prihoda od refundacije bolovanja.

- **Ukupni poslovni rashodi** iznose 6.808.057€ i u odnosu na prethodni obračunski period takođe su umanjni za 15%, što je uglavnom posledica umanjnja potrebe za nabavkom vode od Regionalnog vodovoda, kao i toga što su ukinuti troškovi usluga prečišćavanja otpadnih voda. Ukupni poslovni prihodi podrazumjevaju:

- **Nabavnu vrijednost prodate robe** koja je umanjna je za 4% usled manje nabavke vode iz Regionalnog vodovoda,

- **Troškova materijala** potrebnog za nesmetan rad, koji su u ukupnom iznosu uvećani za 4%. Uvećanje ovih troškova je posledica uvećanja troškova rezervnih djelova koji su proizašli zbog dotrajalosti voznog parka Društva i uvećanja troškova električne energije zbog puštanja u rad crpnog postrojenja na vodoizvorištu Podgor, dok su troškovi režijskog materijala, goriva i maziva, kao i kancelarijskog materijala umanjni za u prosjeku oko 6%

- **Troškovi zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda** uvećani su za 5%. Iako su bruto zarade umanjene za 2% u odnosu na prethodni obračunski period, tokom 2018. godine za jedanaest zaposlenih sa kojima je sporazumno raskinut radni odnos, obezbijedena je otpremnina koja im je isplaćena u skladu sa Odlukom o utvrđivanju visine otpremnine za sporazumni prestanak radnog odnosa. Osim toga radnicima koji su zaposleni u Društvu 10, 20

ili 30 godina isplaćene su jubilarne nagrade. Ovi troškovi ukupno iznose 245.380€ i zajedno sa troškovima službenih putovanja prouzrokovali su uvećanje ukupnih troškova zarada, naknada zarada i ostalih ličnih rashoda. Ovi troškovi su detaljno objašnjeni u poglavlju 7.1. Radna snaga.

- **Troškovi amortizacije i rezervisanja** (troškovi osnovnih sredstava i rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade) su uvećani za 1%, iz razloga što su troškovi amortizacije umanjeni za 3%, a odvojena rezervisanja po osnovi primjene MRS 19 – primanja zaposlenih i rezervisana sredstva za otpremnine prilikom odlaska u penziju i jubilarnih nagrada uvećana su za čak 170%,

- **Ostali poslovni rashodi** su umanjeni za 72%, najviše zbog nepostojanja troška po osnovu usluga prečišćavanja otpadnih voda. Ostali poslovni rashodi koji pripadaju ovom dijelu bilansa uspjeha su uglavnom umanjeni ili su manje ili više na prošlogodišnjem nivou, osim troškova usluga revizije i računovodstva koji su uvećani za 394% zbog vanredne revizije unazad pet godina poslovanja Društva.

- Zbog ovakvih amplituda u poslovnim prihodima i rashodima **poslovni rezultat** je, iako pozitivan, umanjen je za 6%.

- **Finansijski prihodi** po osnovu kamata po potraživanjima od kupaca i po sudskim izvršenjima ukupno iznose 394.352€ i uvećani su za 5%,

- **Finansijski rashodi** po osnovu rashoda od kamata po kreditima, zateznih kamata i kamata iz dužničko-povjerilačkih odnosa ukupno iznose 54.304€ i umanjeni su za 42% usled otplate kredita kod Atlas banke, pa su troškovi po osnovu kamata po tim kreditima u potpunosti izmireni,

- **Finansijski rezultat** poslovanja Društva uvećan je za 21%.

- **Ostali prihodi** ukupno iznose 194.992€ i umanjeni su 41%. Sastoje se iz prihoda po osnovu viškova materijala (29.999€), prihoda od smanjena obaveza (38.394€) i ostalih poslovnih prihoda koji nisu rezultat uobičajenih aktivnosti Društva (123.599€).

- **Ostali rashodi** ukupno iznose 904.012€ i umanjeni su za 1%, a sastoje se iz rashoda po osnovu manjkova materijala i osnovnih sredstava (100.102€), otpisa alata i sitnog inventara (1.634€), otpisa potraživanja (137.125€), rashoda po osnovu kazni i naknada trećim licima (146.552€) odnose se na plaćanje izgubljenih sporova i izrečenih kazni po prekršajnim postupcima, izdataka za humanitarne i sportske namjene (28.025€) i ispravke vrijednosti potraživanja (490.574€). Trošak po osnovu ispravke vrijednosti potraživanja odnosi se na nenaplaćena potraživanja iz 2016. godine i umanjen je za 21% u odnosu na prethodni obračunski period.

- **Rezultat ostalih aktivnosti** Društva usled umanjenja ostalih prihoda u ukupnom iznosu od 41%, negativan je, iznosi 709.020€ i uvećan je 21% u odnosu na prethodni period.

Iz ovoga se može zaključiti da **ukupni prihodi** (poslovni + finansijski + ostali) iznose **7.901.542€**, **ukupni rashodi** (poslovni + finansijski + ostali) iznose **7.766.373€**, pa je Društvo poslovalo sa pozitivnim rezultatom - **DOBITKOM** - prije oporezivanja u iznosu od **135.169€**.

Poreski rashodi perioda odnose se na tekući porez koji je utvrđen poreskom prijavom, jer rezultat poslovanja Društva po poreskoj prijavi iznosi 818.515€, a obračunati porez od 9% iznosi 73.666€. Odloženi porez utvrđen je na osnovu privremene razlike između sadašnjeg

knjigovodstvene vrijednosti i poreske vrijednosti osnovnih sredstava, otpremnina i jubilarnih nagrada, i iznosi 29.386€.

Neto rezultat poslovanja Društva, nakon oporezivanja, je **DOBIT** i iznosi **90.889€**. U odnosu na 2017. godinu umanjen je za 58%, a u odnosu na 2016. godinu, kada je bio negativan, neto poslovni rezultat uvećan je za 150%

8.2.3. Analiza izvještaja o tokovima gotovine

Izvještaj o tokovima gotovine predstavlja izvedeni finansijski izvještaj koji sadrži podatke o načinu na koji se gotovina Društva koristila tokom jedne poslovne godine. Tokovima gotovine se utvrđuje iznos gotovine koja je obezbijedena iz poslovanja, iznos ulaganja u investicije, postrojenja i opremu, obim finansiranja potrebnog za proširenje ulaganja u dugoročna sredstva i procjenu stabilnosti Društva u budućim periodima, odnosno ukazuje na sposobnost Društva da stvara gotovinu, kao i potrebu Društva za gotovinom.

Izvještajem o tokovima gotovine utvrđuje se razlika između neto dobiti iz bilansa uspjeha i neto novčanih tokova iz poslovne aktivnosti, odnosno utvrđuje se da li je osnovna djelatnost Društva profitabilna i da li njeno obavljanje omogućava proizvodnju gotovine.

POZICIJA	Iznos			index 2018/ 2016	index 2018/ 2017
	2016	2017	2018		
A TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI					
I Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 3)	8,859,254	8,329,212	7,928,099	89	95
1. Prodaja i primljeni avansi	8,717,503	8,256,267	7,792,981	89	94
2. Primljene kamate iz poslovnih aktivnosti	7,510	1,899	3,576	48	188
3. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja	134,241	71,046	131,542	98	185
II Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 5)	(8,328,687)	(7,170,833)	(7,238,651)	87	101
1. Isplate dobavljačima i dati avansi	(4,053,551)	(2,886,401)	(3,099,815)	76	107
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi	(3,326,759)	(3,506,169)	(3,574,810)	107	102
3. Plaćene kamate	(108,767)	(85,740)	(47,503)	44	55
4. Porez na dobitak	(107,331)	(61,036)	(97,242)	91	159
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda	(732,279)	(631,487)	(419,281)	57	66
III Neto tok gotovine iz poslovnih aktivnosti (I-II)	530,567	1,158,379	689,448	130	60
B TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA					
I Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 5)	2,621	2,621	2,621	100	100
1. Prodaja akcije i udjela (neto priliv)					
2. Prodaja nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava					
3. Ostali finansijski plasmani (neto prilivi)	2,621	2,621	2,621	100	100
4. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja					
5. Primljene dividende					
II Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 3)	(1,212,589)	(136,446)	(65,054)	5	48
1. Kupovina akcija i udjela (neto odlivi)					
2. kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	(1,212,589)	(136,446)	(65,054)	5	48
3. Ostali finansijski plasmani (neto odlivi)					
III Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja (I-II)	(1,209,968)	(133,825)	(62,433)	5	47
C TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA					
I Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 3)	1,000,000	0	0	0	
1. Uvećanje osnovnog kapitala					
2. Dugoročni i kratkoročni krediti (neto prilivi)	1,000,000	0	0	0	
3. Ostale dugoročne i kratkoročne obaveze					
II Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 4)	(254,346)	(362,450)	(315,250)	124	87
1. Otkup sopstvenih akcija i udjela					
2. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze (neto odlivi)	(254,346)	(362,450)	(315,250)	124	87
3. Finansijski lizing					

4. Isplaćene dividende					
III Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja (I-II)	745,654	(362,450)	(315,250)	-142	87
D NETO TOK GOTOVINE (311+322+332)	66,253	662,104	311,765	471	47
E GOTOVINA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG PERIODA	469,299	535,552	1,197,656	255	224
F POZITIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERAČUNA GOTOVINE					
G NEGATIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERAČUNA GOTOVINE					
H GOTOVINE NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG PERIODA	535,552	1,197,656	1,509,421	282	126

Tabela 20.: analitički prikaz novčanih tokova (u EUR)

Gotovina na početku izvještajnog perioda iznosila je 1.197.656€. Nakon svih promjena koje su se desile tokom 2018. godine, gotovina na kraju izvještajnog perioda iznosi 1.509.421€, što je za 26% više nego na kraju 2017. godine, a 182% više nego na kraju 2016. godine.

Neto tok gotovine iz poslovnih aktivnosti Društva iznosi 689.448€, gdje su prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti su umanjeni za 5%, dok su odlivi po istom osnovu uvećani za 1%, što je dovelo do umanjenja neto toka gotovine iz poslovnih aktivnosti za 40%. Razlog tome je ukidanje Naknade, kao i isplata otpremnina za sporazumni raskid ugovora o radu.

Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja, iako je negativan, u odnosu na prethodni obračunski period umanjen je za 53% zbog ulaganja u osnovna sredstva (65.054€), dok su ostali finansijski plasmani iznosili svega 2.621€.

Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja je umanjen za 13% u odnosu na 2017.godinu i 142% u odnosu na 2016.godinu, jer je Društvo tokom 2018. godine imalo samo odliv po osnovu kratkoročnih i dugotrajnih kredita u iznosu od 315.250€, dok priliva po osnovu kredita nije bilo.

Ukupan neto tok gotovine tokom 2018. godine iznosi 311.765€ i umanjen je u odnosu na prethodnu godinu za 47%.

Gotovina na početku izvještajnog perioda iznosila je 1.197.656€ i uvećana je za ukupan neto tok gotovine, pa na kraju izvještajnog perioda za 2018. godinu novčana sredstva Društva iznose 1.509.421€, što je za 26% više nego prethodne godine.

8.2.4. Analiza iskaza o promjenama na kapitalu

Izveštaj o promjenama na kapitalu sadrži promjene uloženog kapitala, promjene na revalorizacionim rezervama i akumuliranoj dobiti ili gubitku iz prethodnog obračunskog perioda. Ovaj izvještaj pokazuje kako se finansijski položaj i uspješnost poslovanja odrazila na vrijednost kapitala u proteklom periodu, tj. koje su promjene uticale na povećanje, a koje na smanjenje kapitala u tom periodu.

Osnovni kapital Društva je isti kao i u prethodnom obračunskom periodu. Nakon neto promjena u vidu umanjenja revalorizacionih rezervi za 11.636€ (koje se odnosi na rashodovana sredstva) i akumulirane neraspoređene dobiti ranijih godina uvećane za 109.307€ na dan 31.12.2018. godine kapital iznosi 16.060.568€.

pozicija	OPIS		red br	osnovni kapital grupa (30 bez 309)		ostali kapital (rn 309)		neuplaćeni upisani kapital (grupa 31)		Emisiona premija		Rezerve (rn 321.322)		Revalorizacije rezerve (grupa 33)		Neraspoređena dobit (grupa 34)		Gubitak (grupa 35)		Otkupljene sopstvene akcije i Udjeli (rn 237)		Ukupno (kolone 2+3+4+5+6+ +7+8-9-10)		
	1			2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1.	stanje na dan	01.01.2017. godini	401	4.465.405	410	419	428	437	446	446	446	446	446	446	446	446	446	446	446	446	446	446	446	446
2.	Efekti retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjena računovodstvenih politika		402	411	420	428	438	447	447	447	447	447	447	447	447	447	447	447	447	447	447	447	447	447
3.	korigovano početno stanje na dan	01.01.2017. godine (r.br.1+2)	403	4.465.405	412	421	430	439	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448	448
4.	Neto promjene u 2017 godini		404	413	422	431	440	449	449	449	449	449	449	449	449	449	449	449	449	449	449	449	449	449
5.	stanje na dan	31.12.2017. godine (r.br.3+4)	405	4.465.405	414	423	432	441	450	450	450	450	450	450	450	450	450	450	450	450	450	450	450	450
6.	Efekti retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjena računovodstvenih politika		406	415	424	433	442	451	451	451	451	451	451	451	451	451	451	451	451	451	451	451	451	451
7.	korigovano stanje na dan	01.01.2018 godini (r.br.5+6)	407	4.465.405	416	425	434	443	452	452	452	452	452	452	452	452	452	452	452	452	452	452	452	452
8.	Neto promjene u 2016 godini		408	417	426	435	444	453	453	453	453	453	453	453	453	453	453	453	453	453	453	453	453	453
9.	stanje na dan	31.12.2018. godine (r.br.7+8)	409	4.465.405	418	427	436	445	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454	454

Tabela 21.: iskaz o promjenama na kapitalu (u EUR)

8.3. Pokazatelji poslovanja

Analiziranjem finansijskih pokazatelja povezuju se finansijski iskazi, odnosno bilans stanja i bilans uspjeha, što omogućava vrednovanje finansijskog stanja i poslovanja Društva.

8.3.1. Pokazatelji likvidnosti

Pokazatelji likvidnosti se koriste za procjenu sposobnosti Društva da servisira tekuće obaveze, odnosno da je u mogućnosti da plaća svoje tekuće obaveze baveći se svojom osnovnom djelatnošću. Osnovni pokazatelji likvidnosti su tekuća i ubrzana likvidnost i finansijska stabilnost.

Tekuća likvidnost = tekuća sredstva / tekuće obaveze

TEKUĆA LIKVIDNOST	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
tekuća sredstva	5,719,773	6,655,105	6,506,849	114	98
tekuće obaveze	4,691,148	5,126,683	4,404,536	94	86
koeficijent	1.22	1.30	1.48	106	114

Ubrzana likvidnost = (tekuća sredstva - zalihe)/tekuće obaveze

UBRZANA LIKVIDNOST	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
tekuća sredstva	5,719,773	6,655,105	6,506,849	114	98
zalihe	497,334	474,177	629,596	127	133
tekuće obaveze	4,691,148	5,126,683	4,404,536	94	86
koeficijent	1.11	1.21	1.33	108	111

Finansijska stabilnost = dugotrajna imovina / (kapital + dugoročne obaveze)

FINANSIJSKA STABILNOST	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
dugotrajna imovina	16,111,617	15,339,881	14,516,943	90	95
kapital	15,812,799	15,962,897	16,030,194	101	100
dugoročne obaveze	1,237,928	826,043	482,320	39	58
koeficijent	1.11	1.01	0.93	92	92

Racio novčane likvidnosti = novac na žiro-računu na kraju posl.god. / tekuće obaveze

RACIO NOVČANE LIKVIDNOSTI	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
novac na ž.r.	535,552	1,197,656	1,509,421	282	126
tekuće obaveze	4,691,148	5,126,683	4,404,536	94	86
koeficijent	0.11	0.23	0.34	205	147

Rigorozni racio likvidnosti = (novac + potraživanja)/tekuće obaveze

RIGOROZNI RACIO LIKVIDNOSTI	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
novac	535,552	1,197,656	1,509,421	282	126
potraživanja	4,416,878	4,766,070	4,358,109	99	91
tekuće obaveze	4,691,148	5,126,683	4,404,536	94	86
koeficijent	1.06	1.16	1.33	110	115

Može se primjetiti da su tekuća likvidnost i ubrzana likvidnost uvećane za 14%, odnosno 11%, u odnosu na prethodni obračunski period, dok je sa druge strane finansijska stabilnost smanjena za 8%. Finansijska situacija Društva nije ugrožena, pogotovo zbog toga što su oba pokazatelja novčane likvidnosti uvećana – ratio novčane likvidnosti je uvećan za čak 47%, dok je rigorozni ratio likvidnosti uvećan za 15%. Dosadašnje operativne aktivnosti Društva bile su usmjerene na povećanje očitavanja i fakturisanje očitanih kubika vode, zatim na naplatu i smanjenje potraživanja kako bi se obezbijedilo plaćanje obaveza (dugoročnih i kratkoročnih), odnosno nesmetana likvidnost Društva i poboljšala njegova finansijska stabilnost i položaj. Ovaj trend treba i nastaviti kako bi se obezbijedila što bolja finansijska stabilnost Društva.

8.3.2. Pokazatelji zaduženosti

Putem ovih pokazatelja utvrđuje se razmjera u kojoj se imovina finansira iz pozajmljenih sredstava i koliko su puta fiksne naknade pokrivena dobitkom.

Pokazatelj zaduženosti = ukupne obaveze / ukupna imovina

POKAZATELJ ZADUŽENOSTI	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
ukupne obaveze	6,125,298	6,167,238	5,127,759	84	83
ukupna imovina	21,938,097	22,130,135	21,188,327	97	96
koeficijent	0.28	0.28	0.24	100	87

Pokazatelj vlastitog finansiranja = kapital / ukupna imovina

POKAZATELJ VLASTITOG FINANSIRANJA	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
kapital	15,812,799	15,962,897	16,030,194	101	100
ukupna imovina	21,938,097	22,130,135	21,188,327	97	96
koeficijent	0.72	0.72	0.76	100	105

Pokazatelji zaduženosti procjenjuju finansijski rizik Društva i mjere stepen njegove zaduženosti, odnosno prikazuju rizik da li će Društvo biti u mogućnosti da vrati dugovanja. Što je veći odnos duga i imovine veći je finansijski rizik, i obratno. Vrijednost pokazatelja zaduženosti po pravilu treba da bude 0,50 ili manja, dok vrijednost pokazatelja vlastitog finansiranja treba biti veća od 0,50, jer to znači da se Društvo može finansirati iz vlastitih izvora s više od 50%. S obzirom da je koeficijent pokazatelja zaduženosti manja od 0,50 i umanjenu odnosu na prethodni obračunski period za 13%, a koeficijent vlastitog finansiranja veći od 0,50 i uvećan za 5% u odnosu na prethodni obračunski perioda, može se reći da je Društvo sposobno da vraća svoje dugove i da se finansira iz sopstvenih izvora.

Koeficijent finansiranja = ukupne obaveze / kapital

KOEFICIJENT FINANSIRANJA	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
ukupne obaveze	6,125,298	6,167,238	5,127,759	84	83
kapital	15,812,799	15,962,897	16,030,194	101	100
koeficijent	0.39	0.39	0.32	100	83

Koeficijent finansiranja se još naziva i pokazateljem mogućeg zaduživanja i trebao bi iznositi 1:1. Međutim, omogućena su odstupanja i kao gornja granica zaduženosti Društva odnos ukupnih obaveza i sopstvenog kapitala može biti 30:70. Ovo se smatra i gornjom granicom kreditne sposobnosti Društva, pa kao što se vidi koeficijent finansiranja je 32:68, što je prelazak postavljene granice pa se može smatrati da je Društvo na donjoj ganici prezaduženosti. Do ovoga je došlo usled zaduživanja Društva po novom kreditu od 1.000.000€ uzetom u 2016. godini, koji je iskorišten za plaćanje obaveza po osnovu solidarnog jemstva, kao i obaveza prema Osnivaču po osnovu Anexa Ugovora o razgraničenju troškova iz DBFO ugovora.

Stepen pokrića I = vlastiti kapital / dugotrajna imovina

STEPEN POKRIĆA I	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
vlastiti kapital	11,347,394	11,497,492	11,595,163	102	101
dugotrajna imovina	16,111,617	15,339,881	14,516,943	90	95
koeficijent	0.70	0.75	0.80	106	107

Stepen pokrića II = ukupni kapital / dugotrajna imovina

STEPEN POKRIĆA II	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
ukupni kapital	15,812,799	15,962,897	16,060,568	102	101
dugotrajna imovina	16,111,617	15,339,881	14,516,943	90	95
koeficijent	0.98	1.04	1.11	106	106

Stepen pokrića I i II ukazuju na ročnu usklađenost djelova pasive sa djelovima aktive, odnosno dugoročajna imovina treba da bude približno jednaka dugoročnim izvorima, a kratkoročajna imovina približno jednaka kratkoročnim izvorima. Kako bi Društvo bilo dugoročajno likvidno neophodno je da se obezbijedi dovoljno kratkoročajnih sredstava za otplatu kratkoročajnih obaveza, dok za dugoročajne obaveze postoje dugoročajni izvori. Vrijednosti ovih koeficijenata trebale bi biti manje od 1, jer što je pokazatelj manji od 1 to je zaduženost Društva manja, a likvidnost veća. Vrijednost koeficijenta stepena pokrića I jeste manja od 1, dok je vrijednost koeficijenta stepena pokrića II veća od 1. Kada se uzme u obzir i koeficijent finansiranja može se zaključiti da je Društvo dostiglo granicu zaduženosti i da treba da poboljša ročnu usklađenost.

8.3.3. Pokazatelji aktivnosti

Pokazatelji aktivnosti poslovanja mjere koliko efikasno Društvo upotrebljava svoje resurse i ukazuju na brzinu cirkulacije imovine u poslovnom procesu.

Koeficijent obrta ukupne imovine = prihod od prodaje / prosječajna ukupna imovina

KOEFICIJENT OBRTA UKUPNE IMOVINE	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
prihod od prodaje	8,040,999	8,205,241	7,312,198	91	89
prosječajna ukupna imovina	21,599,540	21,599,540	21,599,540	100	100
koeficijent	0.37	0.38	0.34	102	89

Koeficijent obrta potraživanja = prihod od prodaje / prosječna potraživanja

KOEFICIJENT OBRTA POTRAŽIVANJA	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
prihod od prodaje	8,040,999	8,205,241	7,312,198	91	89
prosječna potraživanja	4,436,293	4,436,293	4,436,293	100	100
koeficijent	1.81	1.85	1.65	102	89

Trajanje naplate potraživanja u danima = 365 / koeficijent obrta potraživanja

TRAJANJE NAPLATE POTRAŽIVANJA U DANIMA	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
dani	366	365	365	100	100
koeficijent obrta potraživanja	1.81	1.85	1.65	91	89
koeficijent	202	197	221	98	112

Iz prethodnih koeficijenata može se vidjeti da se naplata potraživanja usporila i da je trajanje naplate potraživanja uvećano za 12% u odnosu na prethodni obračunski period i sada iznosi 221 dan. Obzirom da bi trajanje naplate potraživanja trebalo da bude manje od 60 dana (nakon tog vremena Društvo obračunava zateznu kamatu u skladu sa Zakonom), a da je trenutno 3,5 puta duže, može se zaključiti da situacija sa naplatom potraživanja nije zadovoljavajuća. Ovakav rezultat je posljedica potraživanja iz ranijih obračunskih perioda. Zbog pomenutog može se zaključiti da je rizik od nemogućnosti naplate potraživanja na nezavidnom nivou i da se što prije treba pronaći način za rješavanje istog.

8.3.4. Ekonomski pokazatelji

Ekonomski pokazatelji govore o produktivnosti Društva i njegovom ekonomskom poslovanju. Ekonomičnost ukazuje na brižljivost trošenja sredstava, pa se odražava kao odnos između ostvarenih učinaka i inputa proizvodnje. Zahtjev ekonomičnosti je ostvarenje što boljih rezultata uz što manje trošenje radne snage, sredstava i vremena.

Količina iscrpljene vode po radniku = m³ iscrpljene vode/prosječan broj radnika*mjeseci

KOLIČINA ISCRPLJENE VODE PO RADNIKU	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
m ³ iscrpljene vode	8,463,809	8,440,690	8,069,353	95	96
prosječan broj radnika	242	249	243	100	98
mjeseci	12	12	12	100	100
koeficijent	2,915	2,825	2,767	97	98

Produktivnost I = m³ fakturisane vode / prosječan broj radnika * mjeseci

PRODUKTIVNOST I	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
m ³ fakturisane vode	3,177,691	3,563,614	3,493,517	110	98
prosječan broj radnika	242	249	243	100	98
mjeseci	12	12	12	100	100
koeficijent	1,094	1,193	1,198	109	100

Produktivnost II = ukupan prihod od prodaje / prosječan broj radnika * mjeseci

PRODUKTIVNOST II	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
ukupan prihod od prodaje	8,333,069	8,502,134	7,312,198	88	86
prosječan broj radnika	242	249	243	100	98
mjeseci	12	12	12	100	100
koeficijent	2,870	2,845	2,508	99	88

Produktivnost III = bruto LD / m³ fakturisane vode

PRODUKTIVNOST III	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
bruto LD	3,012,134	3,176,468	3,122,944	104	98
m ³ fakturisane vode	3,177,691	3,563,614	3,493,517	110	98
koeficijent	0.95	0.89	0.89	94	100

Analiza crpljene i nabavljene vode kaže da svaki radnik prosječno mjesečno iscrpi i nabavi 2.767 m³ vode, od toga „proda“ 1.198 m³ ili 43,30%. Za ovu količinu prodane vode radnik ostvari prihod od prodaje vode prosječno mjesečno 2.508€, dok za bruto LD od te sume u prosjeku dobije 42,71%. Iako su uloženi veliki naponi i smanjeni gubici u odnosu na prethodni period, koeficijenti produktivnosti su potpunom neskladnu i ukazuju na velike gubitke – odnosno količinu neprihodovane vode. Trend smanjenja gubitaka treba nastaviti, kako bi se produktivnost poboljšala.

Racio poslovne ekonomičnosti = poslovni prihodi / poslovni rashodi

RACIO POSLOVNE EKONOMIČNOSTI	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
poslovni prihodi	8,333,069	8,502,134	7,312,198	88	86
poslovni rashodi	8,506,286	7,963,413	6,808,057	80	85
koeficijent	0.98	1.07	1.07	109	101

Racio ukupne ekonomičnosti = ukupan prihod / ukupni troškovi

RACIO UKUPNE EKONOMIČNOSTI	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
ukupni prihodi	8,736,866	9,146,180	7,901,542	90	86
ukupni rashodi	8,838,632	8,911,500	7,766,103	88	87
koeficijent	0.99	1.03	1.02	104	99

Racio poslovne ekonomičnosti nam pokazuje koliko eura poslovnih prihoda Društvo ostvari na svaki euro poslovnih rashoda. Evidentno je da je, i pored smanjenja poslovnih prihoda i za 14% i smanjenja poslovnih rashoda za 15% u odnosu na prethodni obračunski period, koeficijent racio poslovne ekonomičnosti veći od 1 i uvećan je za 1% u odnosu na prethodni obračunski period. Racio ukupne ekonomičnosti nam govori koliko eura ukupnih prihoda je Društvo ostvarilo na svaki euro ukupnih rashoda. Koeficijent racio ukupne ekonomičnosti je takođe veći od 1, ali je u odnosu na prethodni obračunski period umanjen za 1%. Shodno ovim pokazateljima dolazi se do zaključka da je rentabilnost Društva iznad granice rentabilnosti, što svakako ukazuje na to da Društvo brižljivo troši sredstva.

8.3.5. Finansijski pokazatelji

Finansijski pokazatelji upućuju na sigurnost i stabilnost Društva, kao i na mogućnost samofinansiranja.

Stepen finansijske sigurnosti = $\frac{\text{kapital} + \text{rezerve} + \text{dobitak}}{\text{pasiva}}$

STEPEN FINANSIJSKE SIGURNOSTI	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
upisani kapital	4,465,405	4,465,405	4,465,405	100	100
rezerve	10,641,258	10,574,496	10,562,859	99	100
neraspoređena dobit - gubitak	706,136	922,996	1,032,304	146	112
pasiva	21,938,097	22,130,135	21,188,327	97	96
koeficijent	0.72	0.72	0.76	100	105

Stepen finansijske stabilnosti = $\frac{\text{kapital} - \text{dugoročne obaveze}}{\text{stalna imovina} + \text{zalihe}}$

STEPEN FINANSIJSKE STABILNOSTI	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
kapital i rezerve	15,812,799	15,962,897	16,030,194	101	100
dugoročne obaveze	1,237,928	826,043	482,320	39	58
stalna imovina	16,111,617	15,339,881	14,516,943	90	95
zalihe	497,334	572,678	629,596	127	110
koeficijent	0.88	0.95	1.03	108	108

Stepen samofinansiranja = $\frac{\text{kapital} + \text{dobitak}}{\text{stalna sredstva} + \text{zalihe}}$

STEPEN SAMOFINANSIRANJA	2016	2017	2018	INDEX 2018/16	INDEX 2018/17
upisani kapital	4,465,405	4,465,405	4,465,405	100	100
rezerve	10,641,258	10,574,496	10,562,859	99	100
neraspoređena dobit - gubitak	706,136	922,996	1,032,304	146	112
stalna imovina	16,111,617	15,339,881	14,516,943	90	95
zalihe	497,334	572,678	629,596	127	110
koeficijent	0.95	1.00	1.06	105	106

Pretpostavljeni koeficijent za ove finansijske pokazatelje je +0,50 dok se u visokorazvijenim savremenim korporacijama kreće do +1. Finansijska stabilnost i sigurnost, kao i mogućnost samofinansiranja Društva su veoma dobre, jer se iz godine u godinu uvećavaju i kreću se preko vrijednosti pretpostavljenih koeficijenata.

Nakon sagledavanja finansijskih pokazatelja rezultat poslovanja Društva može se ocijeniti kao **dobar** finansijski položaj, jer poslovanje Društva obezbjeđuje sigurnost u održavanju likvidnosti i solventnosti, zaduženost obezbjeđuje njegovu nezavisnost, u mogućnosti je da iz finansijskog rezultata poslovanja uvećava sopstveni kapital i da se finansira iz sopstvenih sredstava.

Zaključak

Analiza poslovanja Društva pokazala je da je naše Društvo poslovalo sa pozitivnim rezultatom – dobitkom, kao i da je finansijski položaj Društva dovoljno dobar da obezbijedi likvidnost i solventnost. I pored toga neophodno je uložiti dodatne napore kako bi se otklonili svi problemi sa kojima se Društvo susreće u svom poslovanju. Time bi se pomenuti rezultat unaprijedio.

Osnovni problem u poslovanju Društva je tzv. neprihodovana voda (gubici). Najveći gubici nastaju zbog dotrajalosti vodovodne mreže, kao i nemogućnosti očitavanja utrošene vode na pojedinim objektima usled nepristupačnosti mjernog instrumenta. Vlasnici objekata (korisnici) koji ne dozvoljavaju zaposlenima Društva da pristupe mjernom instrumentu predstavljaju veliki problem. Još uvijek nije pronađen adekvatan način za rješavanje ovog problema. Iako posljednjih godina postoji trend pada gubitaka, problem je kompleksan pa i pored svih napora koji su uloženi za smanjenje istih, postoji još uvijek niz problema koje treba riješiti: napraviti procedure za prijem objekata koji nemaju građevinsku dozvolu; otkrivanje bespravnih priključaka; riješiti probleme neadekvatnog priključenja na vodovodnu i kanalizacionu mrežu pojedinih objekata od strane izvođača radova (mimo izdatih tehničkih uslova); ugrađivanje elektro-ventila na mjernim instrumentima koji se nalaze kod neredovnih platiša i slično.

Veći problemi u radu odjeljenja crpnih stanica i odjeljenja hidroforskih stanica je razuđenost istih na potezu od oko 25 km, što svakako otežava njihovo održavanje u ljetnjim mjesecima; dotrajala i neunificirana oprema; nedovoljan kapacitet pojedinih stanica; kao i visok pritisak u cijevima kod potrošača koji bi vodu mogli dobijati i bez hidroforskih stanica. Na lokalnim izvorištima Loznica i Piratac potrebno je ugraditi hlorne stanice i usavršiti opremu, kako bi se povećala eksploatacija vode iz istih i kako bi svi potrošači dobijali hlorisanu vodu.

Nenaplativa potraživanja od kupaca predstavljaju veliki problem za poslovanje Društva. U skladu sa Zakonom i u saradnji sektora Društva analiziraju se nenaplaćena potraživanja, nakon čega se daju predlozi za utuženja putem nadležnog suda i/ili Javnog izvršitelja, ugovaraju se kompenzacija sa dužnicima sa kojima je to moguće, potpisuju se vansudska poravnanja i ugovori o priznanju i dinamici izmirenja duga i slično. Teži se i ka pronalasku novih rješenja koja će omogućiti smanjenje potraživanja.

Društvo je imalo obavezu solidarnog jemstva o vraćanju $\frac{1}{2}$ od iznosa dugoročnog kredita br. KR-378/08, vezano za ugovor o desalinizaciji vode, po osnovu kojeg su dati avansi za period od 2010. godine zaključno sa 31.12.2015. godine u iznosu od 1.759.899€. Tokom 2016. godine Društvo se zadužilo kod Atlas Banke i uzelo je dugoročni kredit kako bi se oslobodilo ove obaveze, koja u konačnici iznosi 2.850.409€. Nakon rješavanja problema o solidarnom jemstvu Društvo je trebalo da preuzme postrojenje i svu opremu za desalinizaciju morske vode. U kakvom je stanju postrojenje i oprema trebalo bi izvršiti procjenu, a procjena iziskuje angažovanje stručnih lica, pa samim tim i troškovi Društva bi se mogli uvećati. Do kraja 2018. godine pomenuto postrojenje Društvo nije preuzelo.

Dana 07.12.2018. godine Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: CBCG) uspostavila je prinudnu upravu u Atlas banci, a 10.12.2018. godine uspostavljen je moratorijum od 45 dana sa mogućnošću produženja. Naše Društvo je kod Atlas banke imalo obavezu dugoročnog kredita zbog prethodno pomenutog postrojenja. Kako je jedan od uslova dobijanja dugoročnog kredita bio i taj da se najveći dio novčanih transakcija vrši preko Atlas banke, tako se i veći dio novca koje Društvo ima na raspolaganju nalazilo na računima ove banke (tekući račun i depozit, kao i devizni račun i račun za posebne namjene). Do sastavljanja ovog izvještaja Društvo je djelimično riješilo problem koji je nastao sa Atlas bankom. Obzirom da je 24.01.2019. godine CBCG produžila moratorijum za još 45 dana rukovodstvo Društva je odlučilo da pristupi prijevremenoj isplati dugoročnog kredita koji je preostao. Isti je isplaćen 13.02.2019. godine, umanjena su sredstva na tekućem računu kod Atlas banke i Društvo je kreditno relaksirano. Dana 05.04.2019. godine Centralna banka Crne Gore proglasila je stečaj Atlas banke. Fond za zaštitu depozita odobrio je 50.000,00€ i 23.04.2018. godine taj iznos je od strane Fonda isplaćen Društvu na račun kod druge poslovne banke. Preostali novac Društva koji je ostao na tekućem računu Društvo je prijavilo u stečajnu masu Atlas banke. Dalji tok rješavanja ovog problema zavisi od poslovanja stečajne uprave Atlas banke, a isplata potraživanja očekuje se čim se steknu uslovi za to.

Što se tiče Ugovora o isporuci vode koji je Društvo potpisalo sa JP Regionalnim vodovodom Crnogorsko primorje (u daljem tekstu: Regionalni vodovod) br.01-1771/1 od 30.03.2016. godine, Društvo ima obavezu preuzimanja minimalnih količina ukupno i na mjesečnom nivou. S obzirom da je Društvo tokom 2017. godine ponovo pokrenulo u rad postrojenje na vodoizvoru Podgor, trebalo bi preispitati uslove pomenutog Ugovora i ako je neophodno sačiniti novi u saradnji sa Regionalnim vodovodom. Krajem novembra Društvo je sa Regionalnim vodovodom zaključilo poravnanje za sporno potraživanje Regionalnog vodovoda. Tim poravnanjem je prekinut spor koje je Regionalni vodovod pokrenuo pred nadležnim sudom i okončan je dužničko-povjerilački odnos o predmetnom dugu.

Neophodno je što prije sačiniti i usvojiti novi Pravilnik o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta i u skladu s njim određeni broj zaposlenih prekvalifikovati, obučiti i usavršiti kako bi bili u mogućnosti da nesmetano obavljaju svoje radne zadatke, sve u cilju poboljšanja učinkovitosti, a samim tim i poboljšanja poslovanja Društva.

Na snazi je novi Zakon o komunalnim djelatnostima. Za izradu i usvajanje podzakonskih akata (Metodologija za utvrđivanje cijena regulisanih komunalnih djelatnosti, Pravila o minimumu kvaliteta i obima poslova za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, Pravila o licencama za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti i Pravila o poređenju poslovanja i pokazatelja učinaka vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti) zadužena je Regulatorna agencija za energetiku. Pomenuta podzakonska akta nisu donesena do kraja 2018. godine, osim Pravilnika o poređenju poslovanja i pokazatelja učinaka vršilaca regulisanih komunalnih djelatnosti koji je stupio na snagu oktobra 2018. godine (Sl.list CG, broj 69/18). U skladu sa ovim pravilnikom Izvršni direktor je odredio jednog zaposlenog koji je zadužen za njegovo sprovođenje u Društvu (benchmark koordinator). Kako bi se ovaj pravilnik u potpunosti mogao

sprovoditi kroz poslovanje neophodno je prvenstveno usvojiti novi Pravilnik o sistematizaciji i organizaciji radnih mjesta, a zatim na osnovu tog pravilnika u poslovni softver implementirati tzv. pogonsko knjigovodstvo koje omogućava raspoređivanje i evidenciju troškova po mjestima gdje su ti troškovi nastali i na šta se odnose. Obzirom da od ostalih podzakonskih akata zavisi izračun cijene vode i ostalih usluga koje Društvo pruža, ne može se sa sigurnošću reći da li će i kada doći do promjene cijena pomenutih usluga. Kada pravilnici i metodologija stupe na snagu Društvo će svoje poslovanje prilagoditi propisanim pravilima.

Predlozi za rješenje problema u poslovanju su realni i Društvo mora da počne sa sprovođenjem istih u cilju unapređivanja poslovanja i postizanja što boljeg rezultata.

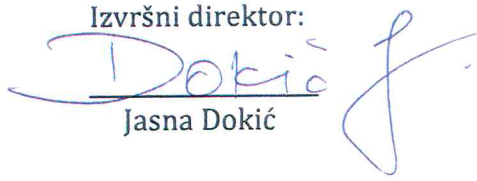
Obradila

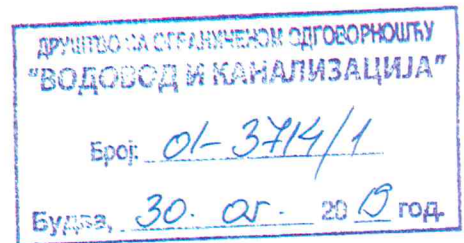
Služba plana i analize:

Marija Franeta

Izvršni direktor:

Jasna Dokić

Na osnovu člana 30 Statuta DOO „Vodovod i kanalizacija“ Budva, Odbor direktora Društva na XXXV. sjednici održanoj dana 29.05.2019. godine donio je sledeću

ODLUKU

Usvaja se Izveštaj o poslovanju DOO „Vodovod i kanalizacija“ Budva za period od 01.01. do 31.12. 2018. godine.

Sastavni dio ove Odluke čini Izveštaj o poslovanju DOO „Vodovod i kanalizacija“ Budva za period od 01.01. do 31.12.2018. godine.

Izveštaj o poslovanju shodno odredbama člana 27 Statuta Društva dostaviti nadležnom organu osnivača na dalji postupak.

O sprovođenju ove Odluke traže se Izvršni direktor Društva.

ODBOR DIREKTORA
PREDSJEDNIK
Maslovar Slavica